Głos znad Niemna

Pismo Związku Polaków na Białorusi • Rok wydania IV • 18-24 stycznia 1993 r. • nr 3 (37)

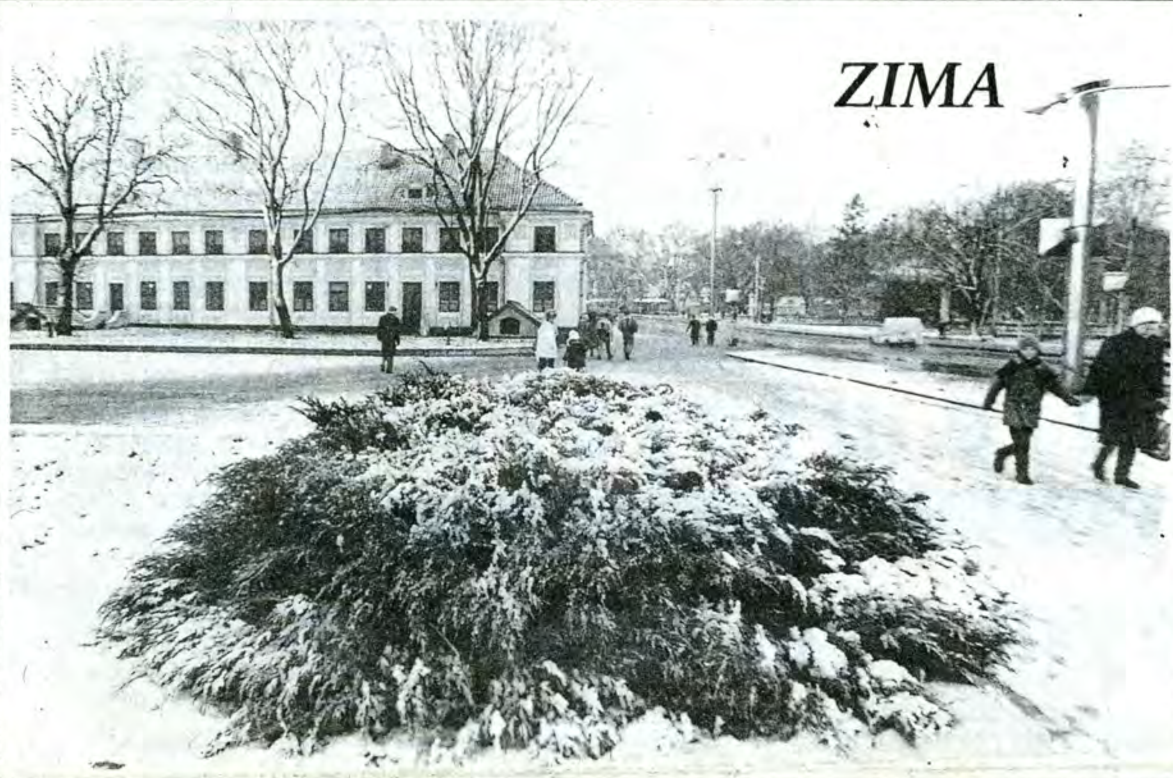
MYŚLI W PIGUŁCE

Słowa, obietnice, deklaracje, dżentelmeńskie i prawne umowy... Dużo ich, bardzo dużo. Gdybyśmy wszyscy realizowali je w pełnym wymiarze, nasz wspólny gmach egzystencji rósłby szybko, pobudzał wyobraźnię, łagodził konflikty, wzbogacał życie, ukazywał perspektywy.

Polacy na Białorusi chcą posługiwać się ojczystym językiem, uczyć się w swoich szkołach, studiować w uczelniach. Pragną podtrzymać piękne tradycje, rozwijać swą kulturę, umacniać tożsamość narodową. To wszystko gwarantują nam paragrafy prawa międzynarodowego, traktaty i umowy.

Jednakże między teorią a praktyką istnieje wciąż duży rozziew. To prawda, że problemy narastały przez dziesiątki lat i trudno rozwiązywać je natychmiast za pomocą czarodziejskiej różdżki. Ale na drugiej stronie medalu widać niechęć, nieufność, odkładanie spraw na nieokreśloną przyszłość. Przykład: polskie szkolnictwo na Białorusi, które natrafia wciąż na wysokie mury obojętności, a nawet ignorancji ze strony władz.

Czy tak może być nadal?

ZIMA

Do Przewodniczącego Rady Ministrów Republiki Białoruś - W. F. Kebicza 10.12.92 r.

Kopia: Do Przewodniczącej Rady Ministrów RP P. Hanny Suchockiej RP - Warszawa

O budowie szkół polskich

Szanowny Panie Premierze!

Preambuła "Państwowego Programu Rozwoju Języka Białoruskiego oraz Języków Innych Narodowości" mówi o "... równoprawnym wykorzystaniu języków ojczystych obywateli innych narodowości, zamieszkujących na terenie Republiki".

Punkt 2 rozdziału III tegoż "Programu..." mówi o konieczności doprowadzenia "ilości uczniów, uczących się w języku białoruskim lub w innym języku "... odpowiednio z narodowym składem ludności".

Obecnie większość szkół w Grodnie stanowią szkoły białoru-

Ciąg dalszy na str. 2

MARIA SULIMA

Ziemia mej Matki

We Francji róże
Są piękne i duże
A płatki ozdoby śliczniejszej
Lecz polne te bratki
Na Ziemi mej matki
Są niewątpliwie ładniejsze.
Jeziora przeczyste
I barwne jak kryształ -
W Kanadzie, za morzem dalekim
Lecz wierzby i klony
Nad stawem schylone
Są milsze sercu człowieka.
W Holandii i Danii
Są tulipany
Barwy i woni tak rzadkiej
Lecz pewnie na świecie
Nie pachnie tak kwiecie
Jak pachnie na ziemi mej Matki.
Brzozy tu wiosną
Płaczą radośnie
A niebo bezdenne, gwiaździste
I budzą się drzewa
Gdy słowik zaśpiewa
Na drogiej mej ziemi ojczystej.

Drodzy Rodacy!

LIST

Przeczytałem w gazecie "Głos znad Niemna" o represjach na Polakach, którzy walczyli za Ojczyznę. Podczas okupacji niemieckiej byłem żołnierzem Armii Krajowej; w 1944 r. działałem w grupie dywersji. Później wyszło rozporządzenie o zbiórce wszystkich oddziałów i przedostaniu się przez granicę do Polski. W styczniu 1946 r. przeszliśmy całą grupą na jej teren. Komendantem oddziału był Stefan Pabis.

Następnie przyszedł rozkaz by wycofać się na Białoruś. W Polsce, na stacji Wały nasz oddział został rozbity przez Armię Czerwoną, wielu żołnierzy zostało zabitych i ranionych, około 40 trafiło do niewoli. Oni powiązali nam ręce drutami i zapędzili do ziemianki, później przewieźli do miasteczka Roś. Śledztwo trwało około trzech miesięcy; byłem bity, głodzony, opanowany przez wszy.

Sądzony przez trybunał wojskowy otrzymałem 15 lat katorgi. Przebywałem w więzieniu w Wołkowysku, następnie droga wiodła przez Orszę do Workuty. Tam otrzymałem numer więzienny 2-W-876. Później, już w innym łagrze - Reczłagu, nosiłem numer Ż-31 aż do uwolnienia.

Podczas pobytu w łagrach zachorowałem na gruźlicę płuc. Po zwolnieniu nie miałem prawa zamieszkać na Białorusi, Litwie i Ukrainie. Nabyta ciężka choroba pozostawiła ślad na całe życie. Komisja lekarska przyznała mi grupę inwalidzką. Jednakże nie posiadam dużego stażu pracy i dlatego otrzymuję bardzo niską emeryturę. Pobyt w łagrach nie liczy się do stażu pracy. Proszę szanownych Rodaków o pomoc, by te łagry zaliczyli mi w staż.

Jestem człowiekiem biednym, samotnym, na starość nie mam do kogo się przygarnąć. Liczę głównie na pomoc Boga.

Wiktor Łuczek
Nowosiółki, rej. Wołkowyski

Post-scriptum

Wokół nas są drwale słów, posługujący się zębami pił i błyskiem siekier. Dla nich wszystko jest szarą materią, leśnym traktem, ślepym losem, banalnym ciągiem zdarzeń. Bryła ziemi jest zawieszona w chaosie gwiazd, na przecięciu sił tajemniczych, nieujarzmionych, odwiecznych. Na tych oceanicznych przestworzach płynie skorupka łodzi każdego człowieka.

Czasami przemkną przez zalew szarzyzny osoby-samorodki - z lutnią talentu, z harmonią mądrości, z gitarą wyobraźni, z perkusją głosu. Ich słowa ustawiają się natychmiast w karne szeregi kolumn wierszy, same prezentują broń, wydają okrzyk na cześć zwycięstwa. Grona liter są barwne, soczyste, pachnące. W nich tkwią zarodki życia, radości i chwały.

Słowa - kamienie i perły. Słowa - chwasty i bukiety. Słowa - plamy i korony...

Ten rwący potok zdań odciska piętno na naszej filozofii. Jest to piramida wiedzy wszechogarniającej, najbardziej pojemnej i głębokiej. Niektórzy uważali, że jest ona bliższa poezji, niż nauce, chociaż chodzi o metafizykę, logikę, etykę i estetykę, wyraz miłości i mądrości, wzloty ponad podziały i progi niekompetencji.

Może miał rację Arystoteles twierdząc, iż filozofia wyrosła z podziwu. A może jest ona po stronie tych, którzy uważają, że wydobywa się raczej z wydm nieufności. Chodzi o ogólną naukę o bycie, poznaniu i wartości, czyli te kamienie węgielne, na których opiera się cały gmach istnienia.

Słowa są ciężkie jak ołów lub lekkie jak puch marny. Jednak zawsze wyrażają nas, proces wnikania w głąb sensu, tworzenia się zygoty bytu i ram tragicznego przemijania.

M. Suchożebrski

Pięknie dziękujemy!

*Regularne ukazywanie się naszego tygodnika - "Głos znad Niemna" zawdzięczamy niezawodnej pomocy Stowarzyszenia "Wspólnota Polska" oraz wsparciu finansowemu ze strony polskiego biznesmena - **Aleksandra Gudzowatego.***

Każdy następny numer "Głosu" będzie wydrukowany na papierze kupionym za środki przekazane nam przez "Wspólnotę Polską".

W imieniu czytelników serdecznie dziękujemy!

O budowie szkół polskich

Ciąg dalszy ze str. 1

skie. Na ponad 60 tysięcy Polaków mieszkających w Grodnie nie ma ani jednej szkoły polskiej, po ich zlikwidowaniu w 1949 roku.

Dzieci - równej ilościowo z polską - rosyjskiej mniejszości narodowej uczą się w 4 szkołach rosyjskich. Utworzenie w Grodnie i Lidzie, zgodnie z "Ustawą o językach", szkół polskich napotkało na duże trudności, ponieważ ulokowanie ich w obecnych budynkach szkolnych staje się źródłem napięć w środowiskach zarówno uczniowskich, jak i nauczycielskich.

Dlatego najgłówniejszym z zadań staje się uzyskanie pomieszczeń dla szkół polskich.

W tej sytuacji, uwzględniając wymagania rodziców, których dzieci uczą się w polskich klasach, jesteśmy zmuszeni zwrócić się do Pana z prośbą o rozpoczęcie budowy w 1993 roku szkół polskich w dzielnicy Priniemanskiej Oktiabrskogo rejonu i dzielnicy Dziewiatowka Lenińskogo rejonu m. Grodna oraz w Lidzie.

Gotowość budowy szkoły polskiej w Grodnie wyraził minister Spraw Zagranicznych RP - Krzysztof Skubiszewski podczas oficjalnej wizyty białoruskiej delegacji w RP w marcu br. Minister Krawczenko uzależnił to od budowy przez stronę polską Muzeum w Hajnówce oraz białorusko-języcznego Liceum.

Analogiczną obietnicę minister Krawczenko powtórzył podczas rozmowy z Panią Ambasador Polski w Mińsku - prof. Elżbietą Smułek.

Nie jest przyjemny dla nas fakt, że realizacja naszych potrzeb przez państwo, w którym mieszkamy i które deklaruje chęć stania się państwem opartym na prawie, nie jest wynikiem szacunku do naszych praw, lecz jest wymuszona i uzależniona od rozstrzygnięć problemów i umów z państwem zagranicznym, przy czym my jesteśmy "zdawkową monetą" przetargową.

Strona polska zobowiązania wobec swoich obywateli narodowości białoruskiej oraz warunki, które postawił minister Krawczenko wykonała - muzeum jest w toku budowy, a Liceum już uzyskało pomieszczenie. Natomiast strona białoruska dotychczas nawet nie przystąpiła do realizacji swoich zobowiązań.

Prosimy Pana, zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami, o rozpoczęcie w 1993 roku budowy w Grodnie i Lidzie szkół polskich.

Z szacunkiem

Prezes ZPB

- Tadeusz Gawin

Wolna trybuna

Nie ufajcie fałszywym prorokom

Minął kolejny rok, a w Lidzie nadal nie ma polskiej klasy. Na artykuł nauczyciela W. Staniewicza "Nauczanie w językach obcych bez emocji" odpowiada były strażak (jak pisze autor) z niezbyt dobrą reputacją w przeszłości. Ponieważ pan Staniewicz nie podpisał się pod swoim artykułem, jako członek zarządu Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej i prowadzi agitację przeciwko polskiej klasie w naszym mieście, z tego wynika, że zarówno Towarzystwo, jak i jego prezes - A. Kołyszko podzielają jego poglądy.

Tymczasem ustawa Republiki Białoruś o językach zezwala na otwarcie polskich szkół (klas) na życzenie rodziców. A więc odpowiadam po kolei na antypolski artykuł p. Staniewicza. Bez języka nie ma narodu. Czy uświadamia to sobie autor, który nazywa siebie Polakiem? Sam tytuł artykułu wzbudza wątpliwości; chce się wytłumaczyć panu nauczycielowi, że dla 40 proc. Polaków zamieszkałych na Ziemi Lidzkiej z dziada pradziada język polski nie jest językiem obcym, ale ojczystym, tak zresztą jak dla Białorusinów ojczystym jest język białoruski. Najwyższy czas to zrozumieć!

Strażak, inżynier i magazynier nie odczuwają wstydu z tego powodu, że chcą dopomóc rodzicom w otwarciu polskiej klasy. Natomiast niech wstydzą się władze miejskie i oświatowe, ponieważ do ich obowiązków należy zaspokojenie życzeń rodziców. Dlatego nie ma w tym nic dziwnego, że tą sprawą zajmujemy się my, osoby "niekompetentne".

Na świecie jest dużo "dziwnych" przykładów, jak chociażby ten: Lech Wałęsa, zwyczajny elektryk, stojąc na czele "Solidarności", obalił w Polsce komunizm i dzisiaj jest szanowanym na świecie prezydentem.

Sprawy dotyczące bazy materialnej dla klasy polskiej powinny zostać rozwiązane przez władze miejskie i wydział oświaty. Przecież te dzieci niczym nie różnią się od innych; ich rodzice pracują i płacą podatki na równi z innymi obywatelami Białorusi. Oddział Lidzki ZPB już dziś posiada programy i podręczniki dla pięciu takich klas. Również mamy dwóch wykwalifikowanych nauczycieli, którzy przeszli szkolenie w Polsce.

Do nas przyjechała z Koszalina nauczycielka z trzydziestoletnim stażem, by podjąć pracę z pierwszoklasistami, która nadaremnie oczekiwała na otwarcie polskiej klasy. ZPB obiecał wyposażyć ją w video, telewizor kolorowy i magnetofon oraz inny niezbędny do nauki sprzęt.

Pan Staniewicz pisze, że nie ma plakatów i innych materiałów agitacyjno-poglądowych. Jednakże wydaje mi się, że brzmi to jak przeżytek komunizmu, ponieważ 70-letni okres życia z plakatami i agitacją poglądową doprowadził nas do moralnej i materialnej degradacji.

Jestem realistą. Zawsze byłem przekonany, że przepowiedzieć przyszłości nie można. Natomiast p. Staniewicz już dzisiaj prorokuje co stanie się z naszymi dziećmi za 10 i więcej lat. Według niego oczekuje je "mroczna przyszłość". Z góry rozdziela on im posady robotników, tragarzy, śmieciarzy. Dlatego chcę przytoczyć przykłady z demokratycznych państw: USA, Kanady, Czechosłowacji lub współczesnej Litwy, gdzie również zamieszkuje dużo Polaków, którzy mają tam polskie szkoły i uczelnie wyższe. Nikt im nie przeszkadza być normalnymi ludźmi.

Polacy w tych krajach dobrze znają język ojczysty i język państwa, którego są obywatelami. Obecnie zajmują oni nie tylko te posady, o których wydaje proroctwa p. Staniewicz...

Białoruś będzie rozwijać swą gospodarkę, kulturę, handel, biznes. Może właśnie z tych wszechstronnie wykształconych naszych dzieci wyrosną w przyszłości ekonomiści, biznesmeni, działacze kultury i nauki z prawdziwego zdarzenia. Tylko ten, kto zna i szanuje swój język, historię i kulturę będzie z szacunkiem odnosił się do tych wartości innych narodów. Dyskryminacja prowadzi zawsze do niezgody. Dokładnie widzimy to na przykładzie innych państw byłego ZSRR.

Jestem pewny, że - nie bacząc na przeszkody czynione przez "proroków" typu p. Staniewicza - w Lidzie zostanie otwarta nie tylko polska klasa, lecz również polska szkoła.

Kazimierz Choder

Były więzień, członek ZG ZPB, prezes Oddziału ZPB w Lidzie

Wigilia

W ambasadzie RP w Mińsku odbyło się tradycyjne spotkanie wigilijne pracowników ambasady i innych placówki dyplomatycznej z Polakami na Białorusi.

Tradycja traktuje wigilię, jako święto rodzinne. Wieczór ten, spędzony w kręgu najbliższych, przez cały rok mieści się w myślach, marzeniach i wspomnieniach.

Taka właśnie atmosfera prawdziwego spotkania rodzinnego panowała tego wieczoru wigilijnego w ambasadzie. Polacy z całej Białorusi, nawet z najbardziej oddalonych miejscowości, spotkali się przy jednym świątecznym stole, by - zgodnie z tradycją - łamać się opłatkiem, wspólnie złożyć sobie życzenia, zaśpiewać przepiękne polskie kolędy. Poza tym była okazja dla rodaków, by porozmawiać o sprawach polskości, wymienić zdania i nawiązać bliższe kontakty.

(lm)

Po 44 latach - ogromnym wysiłkiem niemal wszystkich członków Związku Polaków w Brześciu i obydwu parafii - została otwarta pierwsza klasa z polskim językiem nauczania przy średniej szkole nr 9.

Jak pierwsze jaskółki

Dziewięcioklasowa szkoła z polskim językiem nauczania istniała w Brześciu od 1944 do 1948 r. Na otwarcie pełnej średniej placówki oświatowej ówczesne władze nie wyraziły zgody. Traf chciał, że numer polskiej szkoły, tuż przed zamknięciem, też był 9. W 1948 roku, bez żadnych podstaw, została ona zamknięta, a uczniom kazano iść do szkół rosyjskich (białoruskich w Brześciu w tym okresie też nie było).

Teraz niektórzy naiwni historycy oraz socjolodzy twierdzą, że polską szkołę zlikwidowano, ponieważ nie było w niej pionierskiej i komsomolskiej organizacji. Otóż grubo się mylą lub świadomie wprowadzają w błąd opinię publiczną. Nieliczna pionierska i komsomolska organizacja tutaj istniała; była nawet etatowa "pionierwożata". Szkołę zamknięto zgodnie z ustaleniami Politbiura. Właściwie była to rezultatem totalnej rusyfikacji i sowietyzacji narodów ogromnego imperium radzieckiego.

Radykalne przemiany, jakie zaszły na Białorusi - nie tylko w podejściu władz do problemów edukacji, ale także zmiany w świadomości obywateli polskiego pochodzenia - umożliwiły otwarcie pierwszej w całym województwie brzeskim klasy, gdzie 20 dzieci uczy się po polsku w średniej państwowej szkole powszechnej. W programie jest tam dwa razy w tygodniu język białoruski; później będzie i angielski.

Klasa mieści się w 68 przedszkolu, które znajduje się opodal szkoły nr 9. Pierwszoklasiści przychodzą na godz. 8.30 (do 9 mają śniadanie). Później są 4 lekcje, po nich godzinna przerwa, obiad i sen, następnie przechadzka po sąsiednim parku, odrabianie lekcji i zabawy, podwieczorek, znowu gry i zabawy, o 17.10 - kolacja. Od 17.30 do 19.30 rodzice lub opiekunowie zabierają swoje pociechy do domu.

Nauczycielką jest u nas obywatelka Rzeczypospolitej pani mgr Izabela Radzikowska, która w tym roku ukończyła studia pedagogiczne w Siedlcach. Na podstawie międzyresortowych uzgodnień została skierowana do pracy w Brześciu. Gorzej jest z obsługą przedszkola. Jeśli wychowawczyni Natalia Klim, która w tym roku ukończyła studia w brzeskiej WSP, wyraża chęci do władania poprawną polszczyzną, uczęszczając na kursy dla dorosłych, to personel wcale nie wykazuje skłonności do rozmowy z dziećmi i ich rodzicami w języku polskim.

Moim zdaniem przełom językowy nastąpi wtedy, gdy dzieci spędzą jakiś czas w RP na wakacjach czy obozowisku, mając kontakty z dziećmi rdzennej Polski. Dopiero wówczas będą świadomie posługiwać się językiem polskim, nauczą się myśleć po polsku, przed nimi otworzy się świat pięknej i bogatej kultury polskiej.

Naukę religii prowadzi wszechstronnie utalentowana, mająca dużo walorów osobistych i solidną wiedzę siostra Konrada z zakonu Karmelitanek. Dzieci to bardzo dobrze rozumieją i chętnie garną się do niej. Pierwsze lekcje odbywały się w przedszkolu; obecnie na naukę religii cała klasa chodzi do kościoła Podwyższenia Świętego Krzyża.

Nad klasą sprawuje patronat ks. dziekan Zbigniew Karolak. Właśnie dzięki jego staraniom wszystkie dzieci z tej klasy otrzymały nowe tornistry, elementarze Falskiego, sporo zabawek i młodzieżowy rower.

Oficjalne otwarcie pierwszej polskiej klasy odbyło się 14 października. Uroczystość zaszczycili swoją obecnością: minister Edukacji Narodowej Rzeczpospolitej Polski - dr Zdobysław Flisowski, minister Oświaty Republiki Białoruś - dr Gajsionok Wiktor Anatoliewicz i towarzyszące im ekipy.

Minister Flisowski serdecznie pozdrawia uczniów pierwszej polskiej klasy (szkoła nr 9 otrzymała od niego w darze video). Klasę pozdrawiają także przedstawiciele białoruskojęzycznych klas i wręczają białoruskie elementarze, kierownik wojewódzkiego wydziału oświaty - Bognat Grigorii Daniłowicz, a dyrektorka szkoły - Michajlik Lubow Pietrowna symbolicznym gestem mianuje każde z 20 dzieci uczniem pierwszej klasy. Pani Izabela otrzymuje dla dzieci duży tort z 20 świeczkami i życzeniami sukcesów. Nie obeszło się bez symbolicznego chrztu, na którym ojcem chrzestnym wybrano ministra Flisowskiego, a matkę chrzestną - aktywną działaczkę ZPB, nauczycielkę szkoły nr 20 - Annę Filipczuk.

Odwdzięczając się za dary i życzenia pierwszoklasiści zaprezentowali widzom krócitki koncert w języku polskim. Taneczny zespół "Kalinka" z Pałacu Młodzieży pokazał obecnym kilka charakterystycznych polskich i białoruskich tańców. Po imprezie pierwszoklasiści z uśmiechem i wyrazami zadowolenia udali się do swojej siedziby w przedszkolu, by tam skonsumować okazały tort.

Na początku listopada klasę odwiedził wicewojewoda bialskopodlaski, Jerzy Zalewski, przywożąc dzieciom upragnione słodycze,pomoce dydaktyczne i zaproszenie dla całej klasy na trzytygodniowy pobyt w Białej Podlaskiej. Obecnie trwają przygotowania do pierwszego wyjazdu do Polski. Uczniowie własnoręcznie i z dziecięcą fantazją szykują i ozdabiają prezenty dla swoich rówieśników w Polsce.

Na razie polskie klasy są w szkołach Grodzieńszczyzny i jedna na Ziemi Brzeskiej. Rozległe wschodnie obwody Republiki jeszcze nie mają polskich klas; są tam tylko fakultety lub kółka języka polskiego. Ale z czasem i tam będą nasze klasy, a nawet polskojęzyczne szkoły.

Polacy i ich potomkowie powinni dbać o swoją mowę, starać się o otwarcie polskojęzycznych klas na Białorusi; albowiem znajomość języków uszlachetnia człowieka, a znajomość języka polskiego jest obowiązkiem.

Kierując się tym uczuciem osobiście zaprosiłem swoją wnuczkę, mieszkającą na stałe w Mińsku, by tu w Brześciu uczęszczała do polskojęzycznej klasy.

Henryk Stybaniewicz

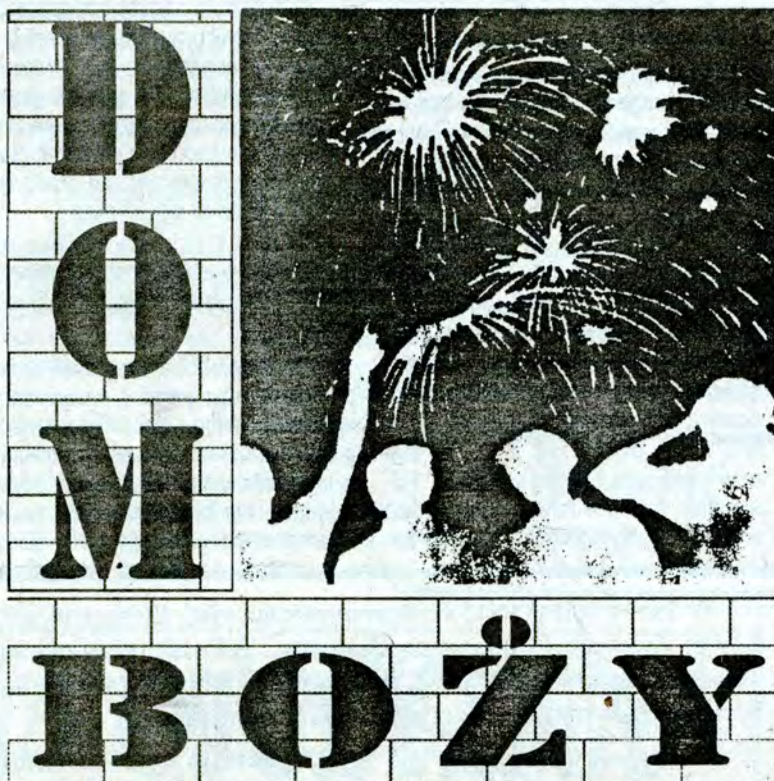
- absolwent polskiej szkoły w Brześciu w latach 1944-48, obecnie dziadek pierwszoklasistki, Katarzyny Stybaniewicz

MICHAŁ DOBRYNIN - BRZEŚĆ

Wołczyn. Któż nie zna tej posiadłości Poniatowskich i miejsca spoczynku ostatniego króla polskiego - Stanisława Augusta, położonych obecnie w obwodzie brzeskim?

Obecnie w Wołczynie znajduje się kołchoz "Progres", gdzie mieści się jego siedziba centralna z kierownictwem. Obok znajduje się słynny kościół pod wezwaniem Trójcy Świętej, wybudowany w pierwszej połowie XVIII stulecia. Niestety, teraz można zobaczyć tylko ruiny tego zabytku architektury późnego baroku. Pierwotny jego wygląd jest przedstawiony w wielu encyklopediach i podręcznikach architektury.

DOM BOŻY

W okresie walki z religią, w szczególności z katolicyzmem, wykorzystywano różnorakie metody ruinowania świątyń i terroru wobec osób duchownych. Większość duchowieństwa katolickiego, jak np. Jego Ekscelencja obecny ks. arcybiskup Kazimierz Świątek, została aresztowana, w sposób okrutny i bezprawny więziona i wysyłana na Sybir.

Opustoszałe świątynie przekształcono na kluby, punkty handlowe, spichrze, hale przemysłowe i sportowe; rozbierano je albo nawet wysadzano w powietrze. W Berezie kościół rozwalono przy pomocy potężnych ciągników, a w Pińsku katedrę o wysokich walorach zabytkowych - wysadzono. Ruinowano bez żadnej potrzby, po prostu - żeby ruinować... piękno, korzenie historyczne, bogactwo duchowe i materialne narodu.

Los kościoła w Wołczynie ułożył się również tragicznie. Tutaj okradziono groby rodzinne, w tym grób króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Wszystko zniknęło bez śladu. Tak samo okradziono i zniszczono cały majątek kościelny, a sam budynek został przeznaczony na magazyn nawozów mineralnych, paliwa itd., co doprowadziło do dewastacji pomieszczeń; zaczęła odpadać dekoracja stiukowa o wysokiej wartości artystycznej, zniszczeniu uległa posadzka, nareszcie runął dach...

W obecnej sytuacji przepiękny kiedyś zabytek architektury sakralnej znajduje się w stanie katastrofalnym. Wejście do środka jest niebezpieczne dla życia ludzi, co głosi napis ostrzegawczy, wywieszony przez komitet wykonawczy rady wiejskiej w Wołczynie. Nie ma możliwości ratowania obiektu - brak pieniędzy. Wejścia można zabronić - ale czy to ocal zabytek architektury Republiki Białoruś?

Jako obywatel obecnie niezależnej Republiki zwracam się za pośrednictwem naszego tygodnika przede wszystkim do Ministerstwa Kultury z prośbą o pomoc w uratowaniu kościoła w Wołczynie - zabytkowego obiektu wspólnej kultury dwóch narodów: białoruskiego i polskiego. Kościół można jeszcze uratować!

Jednocześnie zwracam się do prezesa ZPB - Tadeusza Gawina oraz redaktora naczelnego "Głosu znad Niemna" z propozycją utworzenia przy Związku komitetu obywatelskiego ochrony i odbudowy pomników wspólnej kultury naszych narodów. Sprawa dotyczy nie tylko Wołczyna, ale wszystkich miejsc związanych z życiem i

WOŁCZYN

działalnością Adama Mickiewicza, Tadeusza Kościuszki, Romualda Traugutta, Tadeusza Rejtana, Juliana Ursyna Niemcewicza, Marii Rodziewiczówny, J.I. Kraszewskiego i wielu innych. Potrzebują również szczególnej ochrony zabytkowe parki, wiele obiektów kultury technicznej, których jest sporo na Białorusi.

Aktualna sytuacja bardzo sprzyja dwustronnej działalności państwowej i społecznej ze strony Białorusi i Polski na rzecz ocalenia pomników kultury. Utworzenie przy ZPB komitetu obywatelskiego mogłoby stać się początkiem zorganizowanej ochrony pomników wspólnej kultury.

Michał Dobrynin
Brześć

❖KARTKI❖ z historii Polski

Napięcia społeczne pogłębiała trudna sytuacja gospodarcza. Wysoka inflacja w 1923 r. przerodziła się w hiperinflację. Podaż artykułów przemysłowych wynosiła w 1924 r. około 56 proc. produkcji z 1913 r. Powołany rząd ekspertów Władysława Grabskiego dokonał pomyślnej reformy walutowej. Mocny pieniądz przywrócił równowagę ekonomiczną, był podstawą lepszej koniunktury w latach 1925-1929.

Byt państwowy i granice Rzeczypospolitej gwarantowały traktaty wersalski i ryski. Jednakże Niemcy i Rosja nie potrafiły pogodzić się z utratą terytoriów i powstaniem państwa polskiego zapominając, że były to ziemie zagrabione w czasie rozbiorów. Dlatego dążyły do osłabienia państwa polskiego, a w miarę możliwości - do jego zniszczenia. Przeciwwagę stanowił sojusz polsko-francuski oraz sojusz Polski z zagrożoną przez Rosję Rumunią. Natomiast Anglia popierała żądania niemieckie zakładając, że pokój może być utrzymany poprzez zaspokojenie aspiracji państw wielkich, a nie średnich i małych. Były to - w odniesieniu do Niemiec i Rosji Radzieckiej - założenia błędne.

Upadek rządu Wł. Grabskiego w końcu 1925 r. oraz trudności ze sformowaniem nowej władzy, przetargi międzypartyjne, a także napięcia wywołane w 1925 r. gospodarczą "wojną" Niemiec przeciw Polsce, zachwiały naszym systemem politycznym. W maju 1926 r., odsunięty od władzy Józef Piłsudski dokonał zbrojnego zamachu stanu. System polityczny, utworzony w 1926 r., nazwano sanacją, od hasła skierowanego na oczyszczenie rządów ze stronniczości partyjnej i korupcji, którę zarzucano poprzednikom. Modyfikacje prawne systemu politycznego były niewielkie; nadal działały wszystkie partie polityczne, związki zawodowe, panowała wolność prasy. W rzeczywistości ukształtował się system autorytatywny z ograniczoną władzą sejmu, szykanami wobec partii opozycyjnych, wreszcie aresztowaniem przywódców opozycji i wytoczeniem im procesu.

Początek rządów sanacji przypadł na okres gospodarczo pomyślny. Jednak światowy kryzys w 1929-33 r. ugodził słabą gospodarkę polską szczególnie dotkliwie. Spadła produkcja przemysłowa (w najgorszym 1932 r. wynosiła 53 proc. produkcji z roku 1913), struktura cen doprowadziła do nędzy ludność wiejską. W miastach dotkliwie wzrosło bezrobocie; ożywienie nastąpiło dopiero po 1935 r.

W polityce zagranicznej zagrażała Polsce rozbudowa potencjałów militarnych Niemiec i Związku Radzieckiego. Przygotowania tych mocarstw do wojny wymagały czasu; toteż zawarły one z Polską układy o nieagresji - ZSRR w 1932 r., zaś Niemcy w 1934 r. Dawało to Polsce wedle oceny Józefa Piłsudskiego - kilka lat na reformy wewnętrzne i rozwój obronności. Podsumowaniem polskich przemian ustrojowych była Konstytucja z 23 kwietnia 1935 r., wzmacniająca władzę prezydenta.

Lata 1936-1039 były okresem bardzo dobrej koniunktury, rozbudowy przemysłu, szczególnie Centralnego Okręgu Przemysłowego w widłach Wisły i Sanu. Interwencjonizm państwowy i trafny wybór inwestycji, były zasługą wicepremiera Eugeniusza Kwiatkowskiego. Poziom życia ludności wzrastał systematycznie, malało bezrobocie, a część wiejskich nadwyżek siły roboczej wchłaniały nowe inwestycje. Było to ważne ze względu na wysoki przyrost naturalny. W 1939 r. Polska liczyła 35 milionów mieszkańców.

MIICHAŁ TYMOWSKI

CDN

✱✱ INFORMACJE ✱✱

***

Rada Ministrów RB ustaliła nowe, tymczasowe zasady przewozu towarów, waluty i kosztowności przez granicę państwową. Od 1 grudnia 1992 r., osoby udające się za granicę, mają prawo do wywiezienia tzw. prezentów na łączną kwotę w wysokości 5000 rb.

***

Niedawno Niezależny Instytut Badań Socjalno-Ekonomicznych i Politycznych RB przeprowadził sonadż opinii publicznej na temat: "Które z grup ludności są dla was najbardziej niemiłe". Badaniem objęto 1130 osób. Wyniki są następujące: neofaszyści - 68,8 proc., nacjonaliści - 56, przedstawiciele mniejszości seksualnych - 54,1, staliniści - 46,3, syjoniści - 39,9, komuniści - 33,4, monarchiści - 30,9, przedsiębiorcy - 16,1, socjaliści - 12,6 proc.

***

Białoruś posiada zaledwie 9 proc. resursów paliwowo-energetycznych w stosunku do potrzeb gospodarki. Resztę trzeba kupować zagranicą. Niedawno eksperci pomogli Republice opracować 40 naukowych projektów oszczędzania paliwa i energii.

***

W obwodzie mohylewskim (w strefie zagrożenia) nadal zamieszkuje 185 tys. osób, w tym około 30 tys. dzieci.

***

Na przejściu granicznym z Litwą w Ogrodnikach przemytnicy dokonali napadu na polskiego celnika. Grożąc mu bronią palną, zażądali wycofania z platformy odpraw, kontrolowanej przez niego ciężarówki i wypuszczenia jej z przejścia. Funkcjonariusz zdążył jednak zawiadomić policję. Napastnicy zbiegli. Lodówki, które formalnie przewozili do Polski - jak się okazało - były załadowane dwoma milionami papierosów wartości 1 mld zł.

Oprócz tego na ciężarówce znajdowała się tona niklu oraz badany obecnie proszek. Dochodzenie w sprawie kontrabandy oraz napadu na funkcjonariusza prowadzą Urząd Celny w Kuźnicy Białostockiej oraz Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku.

***

Polska posiada umowy o ruchu bezdewizowym z przeszło 300 krajami. W roku ubiegłym obowiązek wizowy zniósł Ekwador. W krajach tych Polacy mogą przebywać do 30, a nawet 90 dni. W państwach skandynawskich możemy być bez wizy do 6 miesięcy, w Wielkiej Brytanii - do 180 dni, w Hong-Kongu - tylko tydzień.

W Europie wymagają wiz od Polaków tylko Irlandia, Grecja, Hiszpania i Portugalia. W najbliższym czasie ulegnie to zmiania.

Polskie losy * * *

Kilkakrotnie czytałem na łamach gazety wspomnienia byłych więźniów GUŁAGU oraz członków ich rodzin. Były to opowiadania tych ludzi, których po "wyzwoleniu z ucisku i niewoli" polskich panów przesiedlono lub wysłano do łagrów.

Ściana płaczu

Ja urodziłem się w Witebsku. Z relacji matki oraz krewnych wiedziałem od dzieciństwa ile nieszczęść doznały rodziny matki, ojca i innych krewnych, poczynając od 1929 r. aż do wojny. Opowiadała moja babcia - Genowefa Radziewicz, że pierwsze aresztu w miejscowości gdzie ona mieszkała (Lioznieński rejon) zaczęły się w 1929 r. Aresztowano wtedy rodziny Bonifacja i Józefata Żołnierowskich. W roku 1932 skazano na wysiedlenie krewnych Donata i Julię Jeleńskich.

Ze szczególną goryczą i łzami opowiadała babcia, jak aresztowano w 1933 r. jej męża, wieśniaka, który miał 33 lata. Na utrzymaniu babci pozostała trójka nieletnich dzieci i obrabowany podczas rewizji dom. Wtedy rodzina mieszkała w wiosce Sołowjowo, kostijowskiego sielsowietu.

25 marca 1933 r., o pierwszej w nocy, zapukali do drzwi przedstawiciele miejscowej władzy: dyrektor szkoły i przewodniczący kołchozu. Wpuszczeni do domu bez okazania dokumentów powiedzieli, że jej mąż jest aresztowany jako "wróg narodu". W całej okolicy, w ciągu tygodnia, zabrano 60 osób, przeważnie młodych mężczyzn z polskich rodzin i łotewskich, których w tej miejscowości było wielu.

Wrodzona pracowitość Polaków i Łotyszów sprawiła, że wioski i chutory były tu dość bogate; szczególnie wysoki poziom życia mieli Łotysze, których resztki posiadłości dzisiaj dobrze świadczą o byłych gospodarzach.

W 1932 r. został aresztowany brat męża babci; został wysłany na prace niewolnicze do obwodu Archangielskiego, gdzie przebywał w ciągu 2 lat. Po zwolnieniu wrócił do domu, ale w 1937 r. został ponownie aresztowany i ślad po nim zaginął.

Mąż babci nazywał się Włodzimierz Białobrzecki. Aresztowanych razem z nim w ciągu nocy przetrzymywano w budynku szkoły pod ochroną NKWD. Następnego dnia babcia z sześcioletnim synem poszła przekazać mężowi żywność, ale wpuszczono tylko syna. Po kilku godzinach więźniów pieszo popędzili do Liozna, gdzie przebywali do 1 maja. Później dowiedziała się, że został wysłany do Kazachstanu na 10 lat, lecz żadnej wiadomości od niego nie otrzymała. Dotychczas nie wiadomo gdzie zginął.

Pracując w kołchozie, przewodniczący którego aresztował jej męża, jesienią za swoją pracę ani za pracę męża nie otrzymała żadnej płacy. "Takim jak ty nie dajemy nic". Rodzina była skazana na śmierć głodową. Na szczęście przyjechała rodzona siostra Adelina, która pracowała koło Witebska. Z nią udała się na nowe miejsce, mając w kieszeni "wilczy bilet", mówiący o tym, że "obywatelka Jeleńska ślubu cywilnego nie brała, tylko kościelny, ma rodzinę składającą się z tylu a tylu dzieci, zaś mąż jest aresztowany przez organa NKWD. Posiadając taki dokument, trudno było marzyć o przyjęciu do pracy. Wówczas pomogła jej krewna męża - Popiełkowska.

W tym czasie kierownik wojskowego gospodarstwa rolnego pilnie potrzebował ludzi, zwłaszcza posiadających umiejętność czytania i pisania. Babcia uzyskała tam pracę.

Przed wojną ponownie wyszła za mąż. W 1943 r. rodzina została wywieziona na roboty do Niemiec. Mieszkali w Berliburgu, blisko granicy z Francją. Pracowali na roli. Warunki życia mieli dobre, nie cierpieli głodu, ponieważ rodzina otrzymywała wystarczający tygodniowy przydział żywności. W niedzielę nikt nie pracował; wszyscy chodzili do kościoła.

W 1945 r. rodzina wróciła na pogorzeliska i znów rozpoczęła niewolniczą pracę radzieckiego "wolnego" kołchoźnika.

Obecnie babcia ma prawie 90 lat, pracuje jeszcze w domu, ma wspaniałą pamięć, długo i ciekawie opowiada o swoim ciężkim losie oraz o losie innych Polaków, zamieszkałych na tych ziemiach. Na początku lat 30 został aresztowany mąż siostry ojca - Bielewicz, który pracował na kolei. W 1938 r. padł ofiarą donosu mąż Adeliny (siostry babci) za to, że chrzcił dziecko. Wkrótce aresztowano księdza Szukiela i zamknięto świątynię p.w. św. Antoniego. Po wojnie ten wspaniały kościół został wysadzony w powietrze. Na tym miejscu znajduje się teraz szpetna rzeźba i ...wodotryski. Naprzeciwko była kiedyś cerkiew unicka; podobny los spotkał ją jeszcze w latach trzydziestych.

Stalinowska rzeź wyniszczyła wielu Polaków Witebszczyzny, zrujnowano świątynie i cmentarze. Dzisiaj w Witebsku jest tylko jeden kościół p.w. św. Barbary, obok którego był kiedyś przepiękny cmentarz (obecnie zniszczony). Kościół przekształcono w magazyn soli, zaś na grobach ulokowano zajezdnię samochodową.

Obecnie podczas remontu kościoła poszczególne pomniki wydobyto z ziemi, oczyszczono i ustawiono obok muru otaczającego świątynię. Powstało coś w rodzaju "ściany płaczu". Wstępując na teren byłego cmentarza, zawsze mówię: "Cześć ich pamięci".

Ostatnio proboszcz - ksiądz Janusz Skęczek powiedział, że trzeba uczynić zadość prawdzie i odzyskać były teren cmentarza. Propozycja spotkała się z poparciem wiernych.

A. Jakowlew
Witebsk

Jesteśmy z Hoży

W Hoży odbyła się skromna uroczystość, którą zorganizował Związek Polaków na Białorusi. Z Polski przyjechało 16 osób, urodzonych na b. Kresach, a obecnie zamieszkałych w Białymstoku, Giżycku i woj. gdańskim.

W Grodnie oczekiwano nas na dworcu kolejowym i samochodami przewieziono do szkoły, gdzie powitała nas dziatwa tradycyjnym zwyczajem - chlebem i solą. Pod kierownictwem nauczycielek dzieci wykonały piosenki i wiersze w języku polskim i białoruskim, a następnie opowiadały o wakacjach, które spędziły w Giżycku. Później zaproszono nas na uroczystą kolację przy dźwiękach akordeonu. Tak minął wieczór na wspomnieniach z dawnych lat spędzonych nad Niemnem.

Następnego dnia, podczas mszy św. w kościele poświęcono tablicę ku czci poległych i zaginionych żołnierzy Armii Krajowej w latach 1940-1951. Ich prochy są rozrzucone na dalekiej Syberii i w innych nieznanych miejscach. Podczas mszy poświęcono również odnowiony pomnik historyczny obok kościoła. Był on postawiony w 1913 r., po ogłoszeniu przez cara Mikołaja II ukazu o złagodzeniu prześladowań polskości i religii.

W okresie stalinowskim i przez ostatnie dziesiątki lat pomnik był zarośnięty krzakami bzu, a litery porosły mchem. Obecnie można przeczytać z jednej strony historię kościoła, a na drugiej modlitwę do Matki Boskiej Pocieszenia w Hoży:

Matko Boska która w Hoży
Przynieś nam ratunek Boży
Weź nas pod Twoją obronę
Pociesz gdy serca trapione
Z Pierwszej nad Niemnem świątyni
Którą wrogowie spalili
Twój obraz był wywieziony
I tutaj był zachowany
Tyś tu sobie dom obrała
Tu łask ludziom udzielała
Tak nas z Twej łaski i opieki
Nie wypuść zawsze na wieki.

Teren wokół pomnika został uporządkowany, krzaki wycięto oraz wykonano ogrodzenie stalowe. Po uroczystości w kościele zebraliśmy się na dalszy ciąg wspomnień w klubie. Później nastąpił wyjazd do miejsc, gdzie jest grób Jana i Cecylii w Bohatyrewiczach oraz cmentarz katolicki w Grodnie.

W kościele do remontu został jeszcze nagrobek pułkownika Jana Sylwestrowicza oraz kapliczka rodziny Sylwestrowiczów z 1858 roku. Na dokończenie remontu pozostałych dwóch obiektów dawni mieszkańcy gminy Hoża (obecnie zamieszkali w woj. gdańskim) przekazali 185 dolarów. Poprzednio suma uzbierana przez rodaków z Białegostoku wystarczyła na tablice ku czci żołnierzy AK i pomnik historyczny.

Sprawie finansowej poświęcił się Julian Sigiel rodem z Barbarycz, obecnie mieszkający w Gdańsku. On to w krótkim czasie potrafił zebrać kwotę niezbędną na dokończenie remontu obiektów zabytkowych w Hoży. Ponadto J. Sigiel, w porozumieniu z władzami kościelnymi w Gdańsku, zorganizował oddzielnie zbiórkę pieniędzy na odbudowę kościołów na Grodzieńszczyźnie. W 26 kościołach Gdańska uzbierał 416 dolarów, z czego 266 przekazał na kościół w Sopoćkiniach, a 150 dolarów na budowę kościoła w Przełomie.

Na zakończenie składamy serdeczne podziękowanie komitetowi organizacyjnemu i wszystkim mieszkańcom Hoży za tak miłe przyjęcie nas w naszym starym gnieździe rodzinnym.

Juliusz Kossakowski
Białystok

Notatki z lektury

HISTORYCZNY FENOMEN

Józef Mackiewicz, słynny pisarz i publicysta emigracji polskiej, w książce "Zwycięstwo prowokacji" (Wyd. "Kontrakt" - Poznań - Warszawa - Wrocław, 1986) przedstawił interesujący pogląd na przyczyny białorutenizacji wkrótce po utworzeniu BSRR. Proces ten, zainspirowany i aktywnie popierany przez władze partyjne zarówno szczebla centralnego jak i terenowego, przyczynił się do szybkiego rozwoju białoruskiej kultury narodowej oraz krzewienia języka białoruskiego we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

Sam autor nazywa tempo tego "eksperymentu" zawrotnym, uwzględniając tę okoliczność, że zaczynano właściwie od zera. Skończyło się to na początku lat trzydziestych rozgromieniem "nacdemszczyzny", a wielu nacjonałkomunistów i prawie wszystkich wybitniejszych przedstawicieli kultury, nauki i literatury aresztowano i zesłano, wielu rozstrzelano. Był to tak potężny cios, zadany młodej, odradzającej się nacji białoruskiej, że jego skutki są odczuwalne praktycznie do dziś dnia w postaci wynarodowienia miejscowej ludności, zaniku narodowej literatury i sztuki.

Ten nagły zwrot zwykło się tłumaczyć "wypaczeniami epoki stalinowskiej", co w zasadzie odpowiada prawdzie. J. Mackiewicz dostrzega jednak pewien charakterystyczny związek przyczynowy między tymi dwoma wydarzeniami. Uważa on, że cała polityka białorutenizacji w latach dwudziestych, która dzisiejszym narodowcom białoruskim wydaje się "cudem" i stanowi jakby wzór do naśladowania i powtórzenia, ze strony bolszewickiej była tylko taktyką obliczoną na bardziej skuteczne skomunizowanie mas - w myśl klasycznej tezy leninowskiej "narodowa forma, socjalistyczna treść". W latach trzydziestych uznano, że taktyka nacjonał-komunizmu osiągnęła rezultaty wystarczające, zrobiła swoje i nie jest już potrzebna; należy więc z nią skończyć.

Za wiarygodnością tej tezy przemawia dzisiejsza niechęć władz Białorusi, przejawiana w sprawie odradzania czynników narodowotwórczych (nie tylko białoruskich) przede wszystkim języka. Wystarczy wymienić kwestię nadania językowi białoruskiemu rzeczywistej rangi państwowej, usiłowania dotyczące wprowadzenia rosyjskiego jako drugiego języka państwowego.

Obecny, zrusyfikowany aparat władzy nie jest zainteresowany wspieraniem przedsięwzięć unaradawiających, z uwagi na to, że jego cel podstawowy został już dawno osiągnięty - nastąpiła totalna sowietyzacja społeczeństwa. Celem końcowym pozostaje ostateczne "zlanie się z wielkim narodem rosyjskim", co - biorąc pod uwagę dzisiejszy stan rzeczy - wcale nie wydaje się być perspektywą odległą, z czego niewątpliwie zdaje sobie sprawę wschodni sąsiad.

Taktyka białorutenizacji w latach 20 miała również cele pochodne, podrzędne. Do nich należały np. likwidacja ośrodków działalności emigracyjnej i zwabienie ich przedstawicieli do "prawdziwie narodowego państwa" w celu uzyskania autorytetu w odpowiednim urobieniu opinii. Jako jeszcze jedno posunięcie tego typu można wymienić skierowanie animozji narodowych (skoro nie dało się uniknąć ich całkowicie) przeciwko Polsce. Taktyka ta miała powodzenie ze względu na nieudolność postępowania ówczesnych władz polskich w rozwiązywaniu problemu białorusko-ukraińskiego.

J. Waszkiewicz
Mińsk

"Przysięgam Wam, Rodzice, że zwyciężony nie wrócę do domu"

LUDWIK NARBUTT

MATKA OJCZYZNA

W czasie, gdy cesarstwo rosyjskie leczyło rany po wojnie krymskiej, w Królestwie Polskim rozwijała się działalność spiskowa. Utworzono rywalizujące ze sobą obozy: "białych" i bardziej radykalny "czerwonych"; oba przeciwne ugodowej polityce namiestnika rządu - Aleksandra Wielopolskiego. Zarządzona przezeń branka do wojska, zamiast rozbić konspirację, przyspieszyła wybuch powstania. 22.1.1863 r. "Czerwoni" wezwali naród do walki.

Szczególnie aktywne były oddziały partyzanckie. Sieć konspiracji stworzyła państwo podziemne, kierowane przez Tymczasowy Rząd Narodowy. Wśród jego kierownictwa szczególnymi zdolnościami przywódczymi wyróżnił się Romuald Traugutt.O klęsce przesądziły liczne aresztowania oraz ogłoszone przez cara uwłaszczenie chłopów, które uszczupliło szeregi walczących. Najdłużej - do wiosny 1865 r. - przetrwał ksiądz Brzóska na Podlasiu.

Jednym z głównych bohaterów Powstania Styczniowego na naszych ziemiach był Ludwik Narbutt, który całe życie oddał w ofierze Ojczyźnie.

Ludwik Narbutt urodził się 26 sierpnia 1832 r. w rodzinnym dworze w Szawrach. Jego ojciec Teodor był znanym historykiem; wywodził się ze starożytnego litewskiego rodu wielkoksiążęcego Dowszprungów. Najważniejszym jego dziełem naukowym jest praca pt. "Dzieje narodu litewskiego". Inżynier z wykształcenia, a historyk z zamiłowania był wzorowym rolnikiem. Dzięki jego zasługom kraj zaczął się bogacić w wielu dziedzinach; między innymi zostały urządzone zakłady zdrojowe w Druskiennikach. Uczestnik powstania w 1831 r., więziony przez pewien czas po jego upadku, Teodor Narbutt wierzył, że za pomocą historii można wychować pokolenia, gotowe do poświęcenia dla dobra Ojczyzny. Jego dom był zawsze ośrodkiem żywego patriotyzmu.

Swoje dzieci wychowywał po staropolsku, w poszanowaniu dawnych zwyczajów i tradycji, zaprawiając je do przyszłej służby Ojczyźnie.

Ludwik Narbutt miał liczne rodzeństwo: czterech braci (Aleksander, Franciszek, Bolesław i Stanisław) i trzy siostry (Joanna, Amelia i Teodora). Naukę rozpoczął w powiatowej szkole w Lidzie, skąd w 1846 r. przeniósł się do tzw. "instytutu szlacheckiego" w Wilnie. Jego pobyt w tym mieście zbiegał się z wypadkami "wiosny ludów", które miały wielki wpływ na postawy młodzieży.

W listopadzie 1850 r. Ludwik miał zamiar utworzyć w uczelni "Stowarzyszenie Patriotyczne", mając na celu wywołanie powstania zbrojnego w kraju. Od grudnia rozpoczął akcję uświadamiania patriotycznego kolegów. Jednak wkrótce nastąpiła wpadka; przed Bożym Narodzeniem policja aresztowała Narbutta. Rozpoczęto śledztwo.

Komisja śledcza w dniu 24 lutego 1851 roku postawiła wniosek" w sprawie niniejszej jest winien uczeń Ludwik Narbutt, który według własnego i swych kolegów zeznania, namawiał ich do zbrodniczych pomysłów i szerzył wśród nich szkodliwe pogłoski, wskutek czego uważając go winnym i podlegającym za takowe czyny surowej karze, uważa za obowiązek oddać to do rozpatrzenia gen.-gubernatorowi wileńskiemu".

Generał-gubernator, z uwagi na niepełnoletność Narbutta, wyjednał u cara zatwierdzenie wyroku, skazującego go "...na karę chłosty rózgami i oddanie do służby wojskowej bez utraty tytułu szlacheckiego..." Egzekucja odbyła się w gmachu gimnazjum 29 marca 1851 r. przy świadkach i rodzinie. Nazajutrz wywieziono go potajemnie, bez pożegnania z rodziną, do Kaługi. Tu został wcielony do armii rosyjskiej. Dowódca kompanii obchodził się z nim ordynarnie i złośliwie. Pewnego razu, gdy nazwał go "Polakiem-buntownikiem", Narbutt zareagował wymierzeniem policzka, wskutek czego został oddany pod sąd wojskowy, na mocy postanowień którego został ukarany aresztem i przeniesiony do riazskiego pułku stacjonującego w Moskwie.,

W 1854 r. pułk ten został wysłany na front kaukaski. Tu Narbutt brał udział w walkach z Turkami, a następnie z góralami. Za waleczność został mianowany podoficerem. W 1858 r. odznaczono go orderem św. Anny IV stopnia z napisem "za waleczność". W szeregach armii spotkał wielu Polaków, z którymi często gwarzył przy obozowym ognisku o dalekiej Ojczyźnie.

Niebawem otrzymał w drodze amnestii ułaskawienie cesarskie; W 1859 r. udało mu się w stopniu podporucznika uzyskać zwolnienie ze służby wojskowej z powodu "domowych okoliczności".

Na początku kwietnia 1860 r. przybył do rodzinnego domu w Szawrach. Po krótkim odpoczynku udał się do Warszawy i Krakowa, by zapoznać się bliżej z życiem narodu, poznać kraj i jego pamiątki historyczne. Po półrocznej podróży powrócił do Szawr. Wówczas poślubił młodą wdowę Amelię z Kuncewiczów Siedlikowską i zamieszkał z nią w jej majątku w Sierbieniszkach. Jedyne ich dziecko - Maria zmarła wkrótce po urodzeniu. W Sierbieniszkach Ludwik dużo czasu poświęcał polepszeniu bytu włościan, czym zyskał sobie powszechny szacunek. Z zapałem oddawał się sprawom gospodarczym, czytaniu gazet i książek, pisaniu wierszy i artykułów do pism patriotycznych.

W 1862 r. przybył z Wilna młodszy brat Bolesław i dał mu do przeczytania odezwę warszawskiego Centralnego Komitetu Narodowego. Ludwik pojechał do Wilna, zgłosił się do dyspozycji komitetu rewolucyjnego. Następnie wrócił do domu i z niecierpliwością oczekiwał hasła do zbrojnego wystąpienia o wolność kraju.

* * *

W powiecie lidzkim szerzono potajemnie propagandę - przez organizację rewolucyjną - przy pomocy szlachty, księży i młodzieży akademickiej oraz specjalnych emisariuszy. Na początku lutego 1963 r. prawie we wszystkich parafiach księża uroczyście odczytali z ambon manifest Rządu Narodowego o wolności i nadawaniu ziemi za udział w powstaniu. Ludność przyjęła tę akcję z dużym entuzjazmem. Np. po odczytaniu przez ks. Zarzeckiego manifestu w Zabłociu zebrało się około 300 włościan, którzy przez trzy dni obozowali pod kościołem w oczekiwaniu na broń i dyspozycje. Kilkudziesięciu z nich ruszyło w kierunku Marcinkańc i 16 lutego pod Naszkuńcami uwolniło grupę rekrutów, odstawianych przymusowo w głąb Rosji.

Władze rosyjskie, zaniepokojone wypadkami, wysłały silne ekspedycje karne. Dowódca jednego z oddziałów, kapitan Siemionow 21 lutego aresztował obywateli: Kazimierza Giedroycia z Kazimierzówki, Gerarda Żurawskiego z Wężowszczyzny, Cypriana Szalewicza z Sobakińców, Stefana Szczukę z Kazimierzówki oraz malarza Fryderyka Petersona z Chodziłonia. Wszyscy zostali oddani pod surowy nadzór policyjny.

17 lutego w Nowym Dworze przez podpułkownika Epifanowa zostali aresztowani: ks. proboszcz Rojcewicz, ks. wikary Korzeniowski, kapitan rezerwy armii rosyjskiej - Władysław Wojewódzki, Stefan i Konstanty Jankowscy z Dubiczan, Edward Berdowski, Franciszek Brzeziński z synami Edwardem i Zygmuntem, Walenty Mikulski z synem Bolesławem z Głębokiego, Jan Żewiewski i inni. Na karę śmierci zostali osądzeni: ks. Korzeniowski i Stefan Jankowski, zamienioną w drodze łaski na 12 lat katorgi, kapitan Wojewódzki na 6 miesięcy aresztu, Żewiewski - na przymusową służbę w wojsku rosyjskim w przeciągu 3 lat; pozostałych, z braku dowodów winy, uwolniono i oddano pod dozór policji.

Aresztowano także: ks. Ziemackiego, proboszcza z Wawiórki, ks. Adama Falkowskiego z Iszczołny, ks. Stanisława Iszora z Żołudka, ks. Onufrego Syrwida z Wasiliszek oraz wielu innych.

Powstanie lidzkie przygotowywał powiatowy komitet, w skład którego wchodzili: Konstanty Henszel z Wołdaciszek (prezes), Witold Gażycz z Siehieniowszczyzny, Tomasz Szukiewicz - sędzia z Lidy, Ksawery Aleksandrowicz z Niewiszy, Karol Tyszkiewicz z Żyrmun, Adolf Krański z Pałaszek, Edward Berdowski z Berdówki, Józef Sumorok z Werssoki, Włodzimierz Popławski z Wołczynek, Edward Łazowski z Girek, Stefan Wilbik z Lipkuńców, Anzelm Patrykowski z Lidy.

Korespondencja i akta były przechowywane u wójta - Jakubowskiego. Komitet podlegał Wojewódzkiemu Wileńskiemu Komitetowi Rewolucyjnemu, na czele którego stał Mikołaj Giedroyć (wojewoda), a po jego aresztowaniu - Franciszek Konopłański i jako komisarz Jan Ciechanowski.

Wojewoda podlegał bezpośrednio Zygmuntowi Dołędze-Sierakowskiemu - naczelnemu wodzowi i Wydziałowi Zarządzającego Prowincjami Litwy. Do obowiązków komitetów należało prowadzenie akcji werbunkowej w powiecie, zaopatrywanie kadry powstańczej w pieniądze, broń, ubranie i prowiant, utrzymywanie łączności między oddziałami zbrojnymi a Wydziałem Zarządzającym Prowincjami Litwy.

* * *

Ludwik Narbutt nie brał udziału w tych przygotowaniach; natomiast pod pozorem wypraw myśliwskich organizował ćwiczenia wojskowe, kształcił kolegów w sztuce wojennej, rozpoznawał teren przyszłych szlaków powstańczych. Dnia 13 lutego przybył goniec Wileńskiego Komitetu Rewolucyjnego. L. Narbutt otrzymał nominację na naczelnika wojennego w powiecie lidzkim, dekrety Rządu Narodowego i szczegółowe instrukcje działania.

Przed odjazdem na pole walki Ludwik ukląkł przed rodzicami i ślubował: **"Przysięgam Wam, Rodzice, że zwyciężony nie wrócę do domu".**

W nocy z 13 na 14 lutego Leon Kraiński z Hryszaniszek przyprowadził do oddziału Narbutta 7 powstańców, a nazajutrz ksiądz Horbaczewski przybył z 17 włościanami. W niedługim czasie w oddziale (partii) Narbutta było przeszło 70 ludzi. W Sobolińcach ks. Horbaczewski odebrał od nich przysięgę i pobłogosławił na dalszą służbę Ojczyźnie. Oddział składał się z drobnej szlachty lidzkiej i oszmiańskiej, młodzieży szkolnej, byłych wojskowych i włościan.

Sympatia ludu do powstańców była duża. Włościanie zaopatrywali oddział w żywność, donosili o ruchach nieprzyjaciela, opatrywali rannych. Za sprzyjanie Narbuttowi wsie Poddębie, Krakszle, Żubrowo i Linica zostały spalone, a mieszkańcy zesłani na Sybir. Oddział był uzbrojony w broń myśliwską, kosy, niewielką ilość sztucerów i karabinów wojskowych. Magazyn broni znajdował się w Jajkańcach, u leśnika Józefa Baniuszki, w Kaźmierzowie u Kazimierza Giedroycia i Zabłociu u Alfonsa Szelkinga. Dostawą broni i amunicji zajmowała się siostra Ludwika - Teodora Manczuńska wraz z koleżanką Antoniną Tabeńską.

Ponieważ powstańcy Narbutta byli przeważnie niewyszkolonymi rekrutami, musiał on swój oddział ukryć w puszczy Nackiej pomiędzy Dubiczami i Gryboszami; tu rozpoczął szkolenie. Przejawy braku dyscypliny czy buntu karał surowo i w sposób odstraszający. W wychowaniu podwładnych miał spartańską zasadę dawania z siebie przykładu.

Podczas pobytu w dubickim obozie oddział Narbutta został zorganizowany według zasad sztuki wojennej. Liczył on około 300 osób w składzie: 2-3 plutony strzelców, 3-4 plutony kosynierów, 1 pluton karabinierów, 1-2 plutony jazdy oraz tabor.

Sztab był zorganizowany na wzór wojska regularnego: szef sztabu - Leon Kraiński z Hryszaniszek, przyboczny adiutant dowódcy - Bolesław Narbutt (rodzony brat Ludwika), intendent - Anzelm Patrykowski z Lidy, kapelan oddziału - ks. Stefan Horbaczewski, wikary z Ejszyszek, lekarz - dr Aleksander Brzozowski z Gornofela. Dowódcami plutonów byli oficerowie: Bolesław Frąckiewicz, Aleksander Skawiński, Władysław Nowicki, Piotr Jankowski, Władysław Nikolai i inni.

Członek Rządu Narodowego - Agaton Giller tak scharakteryzował wartość żołnierza powstańczego: "od warsztatu, od pługa, ze szkoły, z domu rodzicielskiego idąc do powstania, musiał niemal każdy z nich dążyć tajemnymi ścieżkami, pewny, że jeżeli go Moskale pochwycą zostanie powieszony lub wygnany. Ledwie szczęśliwie minął przeszkodę i stanął w lesie na punkcie zbornym już musiał zaraz bić się, zanim nauczył się władać bronią, bo nieprzyjaciel znienacka na powstańców uderzał. Zwyciężył - nie mógł po zwycięstwie odpocząć, bo nazajutrz bitwa lub marsz forsowny pomiędzy oddziałami moskiewskimi, ze wszystkich stron ukazującymi się, marsz, o którego nadzwyczajnych trudach żołnierz regularny nie ma nawet wyobrażenia."

W końcu lutego Narbutt wyruszył w stronę puszczy Rudnickiej, mając na celu urządzenie marszu na Wilno. 9 marca koło Rudnik rozegrała się bitwa powstańców z oddziałami armii rosyjskiej; powstańcy odnieśli zwycięstwo. Następnie oddział Narbutta, zręcznie manewrując w terenie, wycofał się i ukrył w puszczy Dubickiej; nowy obóz założył w rejonie Żubrowo-Dubiczany.

Imię Narbutta stało się najlepszym symbolem powstania; młodzież zewsząd dążyła do jego obozu.

Opracował:
Józef Dziurbejko

Ciąg dalszy - w następnym numerze

KALENDARZ religijny

Tydzień Jedności Chrześcijan

✝ ✝ ✝ ✝ ✝

"Tę jedność Chrystus od początku dał swemu kościołowi (DE 4), a równocześnie trzeba jej ciągle poszukiwać na nowo, na nowo ją budować dla wszystkich chrześcijan.

W pewnym sensie istnienie chrześcijan nie wyprzedza istnienia Kościoła, ani go - jako takie i niezależne od Kościoła - nie zastępuje. Należałoby raczej powiedzieć: ludzie przyłączają się do Kościoła, ażeby stać się chrześcijanami, do Kościoła, który narodził się jako jedyny lud planu Boga Ojca, Ofiary Chrystusa, daru Ducha Świętego.

Bóg powołał zgromadzenie tych, co z wiarą spoglądają na Jezusa, sprawcę zbawienia i źródła pokoju oraz jedności, i ustanowił Kościół, aby ten Kościół był dla wszystkich razem i dla każdego z osobna widzialnym sakramentem swej zbawczej jedności (KK9)."

O. Szczepan

Korespondencja własna z Litwy

Antoni Jaroszewicz i jego willa w Druskiennikach

Druskienniki na Litwie - bajeczne miasteczko nad Niemnem: piękne, czyste i ciche, jak gdyby zagubione wśród chaosu współczesnej rzeczywistości. Wysokie stare sosny dziwnie kontrastują z budynkami o wytwornej architekturze. Tutaj jest miejsce relaksu, odpoczynku i twórczości. Przypomnijmy sobie chociażby filozoficznie głębokie dźwięki muzyki Czurlonisa, jego fantastyczne obrazy, pełne olśniewającego, kosmicznego światła. Na pewno zawierają one w sobie melodię druskiennickich źródeł, leśną woń i świeżość wiatru znad rzeki.

Za czasów II Rzeczypospolitej Druskienniki były popularnym polskim uzdrowiskiem. Oto jak wyglądała reklama jego leczniczych właściwości w prasie przedwojennej: "Kąpiele solankowe, borowinowe, kwasowęglowe, tlenowe, piankowe. Elektro i wodolecznictwo, inhalatorium. Pięknie położona stacja klimatyczna, kąpiele kaskadowe. Irygacja i płukanie jelit. Sezon trwa od maja do października."

Podczas pobytu w Warszawie poznałam uroczą panią - Wandę Jaroszewicz, córkę słynnego polskiego przemysłowca i finansisty. Dowiedziałam się, że ten nadzwyczaj utalentowany człowiek, bogacz i protektor sztuki był m.in. właścicielem Druskienniks w okresie międzywojennym. Piękna willa nad jeziorem Druskonia, z wieżyczkami w rodzaju figur szachowych, w której mieści się teraz urząd, należała właśnie do rodziny Jaroszewiczów.

Antoni był postacią barwną, szeroko znaną i wpływową w Polsce. Życie każdego człowieka jest warte książki, bo wypełniają je wydarzenia, które charakteryzują epokę i ludzi. Na ile ta książka będzie fascynująca, to zależy również od pisarza. Jaroszewicz jest nie tylko autorem ciekawych wspomnień pod tytułem "Libretto finansisty", ale i samodzielnym kowalem własnego losu, który był przykładem harmonijnego współżycia w jednej osobie cech pragmatycznego finansisty, posiadającego talent do robienia pieniędzy z romantyczną duszą artysty.

Antoni Jaroszewicz wywodzi się z rodziny, której członkowie mają w żyłach krew węgierską, polską i litewską. Przed rewolucją w Rosji ukończył Akademię Wojskowo-Medyczną w Petersburgu; otrzymał dyplom pomocnika prowizora farmacji. Później były studia medyczne w Moskwie i kolejny dyplom, tym razem prowizora. Oba schował do biurka, by poświęcić się sprawom biznesu. Od tego zaczęła się jego kariera przemysłowca.

W niedługim czasie staje się on poważnym dostawcą dla rosyjskich ministerstw, sprzedając dla wojska skóry, worki, ubrania, bieliznę i amunicję. Wkrótce rozporządza już wielomilionową fortuną. Miał własny majątek - Aleksandrówkę, niedaleko Moskwy: 28 budynków oraz piękny park, w którym stały dwa pałacyki; jeden z dziewięcioma, a drugi z osiemnastoma pokojami, znakomicie umeblowanymi.

Sprawy finansowo-gospodarcze nie odwiodły Jaroszewicza od ogromnej pasji, którą były pieśni. Mając przyjemny tenor, śpiewał i uczył się śpiewu u wybitnych pedagogów w Petersburgu. W tych latach, obracając się w sferach elity artystycznej, znał osobiście wszystkich słynnych śpiewaków Opery Marlińskiej, przyjaźnił się z Szalapinem.

Po latach rewolucji i wojny zamieszkał w Polsce, przenosząc tu swoją działalność finansową, którą w niedługim czasie zdołał rozwinąć na dużą skalę. W roku 1921 wykupił od Niemców Kamienną Górę w Gdyni i utworzył pierwsze w Polsce Towarzystwo Kąpieli Morskich. W 1931 roku utworzył w Warszawie Polsko-Francuskie Towarzystwo "Aurora-Film", dla którego uzyskał przedstawicielstwo koncernów filmowych "Pate-Natan", "Korda" i "Uniwersum". Ponadto wynajął teatr przy ulicy Karłowej, przystosował go do potrzeb filmu i rewii. Na dole został urządzony teatr kameralny, umeblowany pięknymi antykami. Tu pracowali słynni aktorzy - Jaracz i Modzelewska, czarując publiczność swoją mistrzowską grą. Inauguracyjne przedstawienie rewii - "Alhambrze" odbyło się w 1933 r.

Jaroszewicz prowadził życie niezwykle bujne; pełno w nim było niezwykłych wydarzeń i kontaktów z ciekawymi ludźmi. Obracał się w sferach finansowych i politycznych ówczesnej Polski. Poczytywał sobie za zaszczyt dobre stosunki z marszałkiem Piłsudskim, przyjaźń z Narutowiczem i Sikorskim. Wśród jego gości w mieszkaniu przy ulicy Trębackiej bywali generałowie i politycy, artyści i literaci, m.in. znany aktor Junosza-Stępowski oraz dyrektor Warszawskiej Opery - Młynarski.

Warto powiedzieć o tym, jak wyglądało mieszkanie polskiego Rockefellera tego czasu. Posiadało ono 200 sztychów z XVI, XVII i XVIII wieku, znakomite obrazy Chełmońskiego, Canaletta, Bacciarellego, Axentowicza, Gierymskiego, Juliusza i Wojciecha Kossaków.

Jeśli chodzi o Druskienniki, Jaroszewicz miał do tego miasteczka szczególny sentyment wyniesiony z okresu jego wczesnej młodości, gdy bywał tam często z matką. Będąc jeszcze w Petersburgu odkupił je w 1915 r. (wspólnie z Michałem Malinowskim) od Kiersnowskich. Malinowski objął wówczas stanowisko dyrektora kurortu i był wówczas w tej dziedzinie jedynym prawdziwym fachowcem w Polsce.

Po wojnie w 1918 r. rozpoczęła się odbudowa i rozbudowa Druskiennik, w znacznym stopniu zniszczonych w czasie działań wojennych. Między innymi na Rotniczance odbudowali słynne kąpiele kaskadowe, urządzone w formie wodospadów. Podczas sezonu zjeżdżało się do uzdrowiska mnóstwo ludzi.

Towarzystwo to ściągało do Druskiennik również w związku z corocznym pobytem marszałka Piłsudskiego. Był on stałym gościem uzdrowiska od roku 1923; przyjeżdżał tu także po roku 1926. W kurorcie przebywał przeciętnie trzy miesiące letnie w towarzystwie pani Aleksandry i dwóch córek, dojeżdżając w razie potrzeby do Warszawy, względnie do Sulejówka.

Piłsudski mieszkał w Druskiennikach w domu przy ulicy Jasnej, należącym do Malinowskiego. W okresie pobytu marszałka obiekt ten oddawano do jego wyłącznej dyspozycji. Towarzyszyli mu zawsze adiutanci, wśród których główną rolę odgrywał Jerzy Jabłonowski.

Stałym miejscem spacerów Piłsudskiego był brzeg Niemna; mniej więcej tam, gdzie wpada doń Rotniczanka. W tym miejscu znajdował się duży kamień, na którym Piłsudski lubił przesiadywać, wpatrując się godzinami w stronę Litwy. Granica biegła na linii rzeki.

Marszałek widywał codziennie Malinowskiego i wdawał się z nim w rozmowy. Był zawsze bardzo serdeczny, towarzyski, czarujący. Lubił opowiadać różne kawały". Chętnie ich także słuchał. Spacerując nieraz nawiązywał rozmowy ze spotkanymi ludźmi.

Kilka lat później kupcy białostoccy i grodzieńscy mieli wielką ochotę kupić Druskienniki, ofiarując Jaroszewiczowi milion dolarów. Marszałek prosił jednak,aby ich nie sprzedał, ponieważ darzył to uzdrowisko szczególną sympatią.

Pasja artystyczna towarzyszyła Jaroszewiczowi przez całe życie. W roku 1923 sprowadził do Druskiennik Ludwika Ursztejna i z nim wziął udział w koncercie, urządzonym w tamtejszym kasynie. Dochód był przeznaczony na odbudowę miejscowego kościoła. O tym zdarzeniu była taka wzmianka w "Kurierze Porannym".

"W ubiegłym roku muzykalna publiczność Uzdrowiska miała niezwykłą ucztę artystyczną. Oto w kasynie p. Odyńcowej odbył się na korzyść budowy miejscowego kościoła koncert, wypełniony całkowicie przez współwłaściciela Druskiennik, p. A. Jaroszewicza. Koncert wzbudził niezwykły podziw dla fenomenalnego wprost głosu tenorowego, wykazanego w szeregu wykonanych aryj i pieśni. Rozentuzjazmowana publiczność, którą spotkała miła niespodzianka, gdyż spodziewała się usłyszeć amatora, a spotkała się ze śpiewem artysty, obdarzyła go frenetycznymi oklaskami".
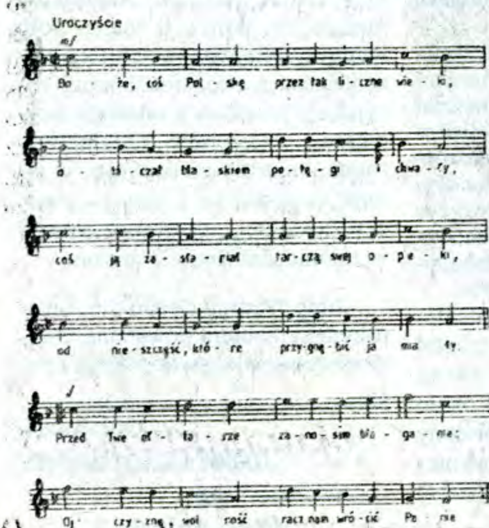
Taki oto był życiorys człowieka, który szczęśliwie połączył w sobie dwa znakomite talenty. Było to niewątpliwie życie ciekawe i bujne, pozostawiające po sobie ślady, które widać prawie na każdym kroku między innymi w pięknych - jak zawsze - Druskiennikach.

Laura Michajlik

Boże, coś Polskę

Tekst: Alojzy Feliński (1816)

Melodia: zapożyczona z pieśni "Bądź pozdrowiona, Panienko Maryjo"

Pieśni hymniczne

Pieśń ta uzyskała w narodzie rangę niemal równą, jak Mazurek Dąbrowskiego. Początkowo słowa zostały napisane przez Alojzego Felińskiego. W wersji pierwotnej była to pieśń hołdowniсza - na cześć cara i króla polskiego Aleksandra I. Wkrótce przeistoczyła się w pieśń-modlitwę do Boga o przywrócenie wolności ojczyźnie.

Anonimowy kompilator wziął na warsztat utwór Felińskiego i wiersz Antoniego Goreckiego "Hymn do Boga o zachowanie wolności" (1817 r.), scalił dwie pierwsze strofy z trzecią i czwartą strofą wiersza, tu i ówdzie cyzelując szczegóły. W nowej wersji pieśń została wydrukowana w Warszawie w 1830 r. Melodię zapożyczono z osiemnastowiecznej pieśni kościelnej "Bądź pozdrowiona, Panienko Maryjo..."

W latach 1860-1863 pieśń rozrasta się do 11 strof. W tym okresie uzyskała ona szczególną rangę w społeczeństwie polskim. Intonowanie tego hymnu zapoczątkowali studenci Szkoły Sztuk Pięknych i Akademii Medycznej w dniu rocznicy Powstania Listopadowego. W styczniu 1861 r. śpiewano "Boże, coś Polskę" na uroczystym nabożeństwie za dusze A. Mickiewicza, J. Słowackiego i Z. Krasińskiego.

W różnych regionach pieśń była wykorzystywana w postaci licznych odmian tekstowych z okazji wszelkich rocznic i uroczystości.

Hymn Felińskiego posiada specyficzne i uniwersalne wartości narodowo-kościelne i patriotyczno-religijne, które gwarantują mu żywotność w narodzie. O jego popularności świadczą przekłady na języki: białoruski, serbo-chorwacki, słowacki, litewski, francuski, węgierski, włoski, angielski i niemiecki.

Boże, coś Polskę przez tak liczne wieki
Okryte blaskiem potęgi i chwały
Nagle spod swojej usunął opieki
I wzniósł te ludy, co jej służyć miały.
Przed Twe Ołtarze zanosim błaganie,
Naszą Ojczyznę racz nam wrócić, Panie!
Ty, coś ją potem, tknięty jej upadkiem,
Wspierał walczącą za najświętszą sprawę
I chcąc świat cały mieć jej męstwa świadkiem,
Wśród samych nieszczęść pomnożył jej sławę.
Przed Twe Ołtarze zanosim błaganie...
Niedawnoś zabrał wolność z polskiej ziemi
A łez, krwi naszej popłynęły rzeki;
Jakże okropnie to być musi z temi,
Którym Ty wolność odbierzesz na wieki.
Przed Twe Ołtarze zanosim błaganie...
Jedno Twe słowo, wielki gromów Panie!
W chwili nas z prochów wskrzesić będzie zdolne,
Gdy znów zasłużym na Twe ukaranie,
Obróć nas w prochy, ale w prochy wolne!...

18, ПОНЕДЕЛЬНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.05. «Анюта». Фільм-балет. **9.15.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.15, 23.25.** Творчае аб'яднанне «Мэта». **10.55.** Тэлефільм «Люська». **11.20.** «Тэмы да роздуму». Мастацкі фільм. **12.30.** Паміж намі, жанчынамі... **13.40.** Тэлефільмы. «Аркестр на далоні», «Заслона». **14.15.** Мастацкі фільм. «Кодавая назва «Паўднёвы гром». 1-я і 2-я серыі. **16.25.** Выяўленчае мастацтва. 6-ы клас. **17.00.** Экран дзіцячага фільма. Мультфільмы. **17.50.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.00.** Урокі прадпрымальніцтва. (Гр.) **18.40.** Веснік гарсавета. (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны (Брэст). **19.10.** Кінанарыс «Есць куток на зямлі». **19.20.** Хакей. Кубак МХЛ. «Дынама» (Мінск) — «Дынама» (Масква). 2-гі і 3-ці перыяды. **20.45.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.30.** Спартыўны тэлекур'ер. **21.50.** «Мёд асы». Мастацкі фільм. **23.10.** НІКа.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

17.00, 20.00. Новости. **17.30.** НЭП. **18.00.** Звездный час. **18.40.** Гол. **19.10.** Премьера художественного телесериала «Мелочи жизни». 16-я серия. **19.40.** Спокойной ночи, малыши!. **20.40.** «Бриллиантовая рука». **Новая студия представляет:** Бомонд, Жизнеописание, Однако, Смотрите, кто ушел, Джем-сейнш. В перерыве — Новости. **00.30.** «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». «Двадцатый век начинается». Художественный фильм. 1-я серия.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Новости. **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** Параллели. **8.25.** Седьмая симфония Д. Д. Шостаковича. **9.15.** Программа «03». **9.45.** «Я люблю РТВ». **10.00.** «Мелодии белой ночи». Художественный фильм. **12.30.** Мульти-пульти. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.30.** «Па-Де-Де под артобстрелом». Документальный фильм. **14.00.** Открытый чемпионат Австралии по теннису. **15.00.** Становление бизнеса. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.15.** Трансросэфир. **17.05.** Давайте разберемся. **17.20.** Золотое сечение. **18.00.** Парламентский вестник. **18.20.** Бизнес в России. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Детектив по понедельникам. Премьера художественного телефильма «Иможен». 3-я серия. (Франция). **20.50.** Программа «ЭКС». **22.00.** Момент истины. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.40.** На сессии ВС Российской Федерации. **22.55.** Музыка крупным планом. **23.25.** Звучание моей планиды.

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **10.50.** Поговорим о детях. **11.05.** «Династия». Серия. 172. **12.00.** Школа для родителей. **12.20.** Дети это любят. **12.30.** Встреча с А. Яновской. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Французский язык. Урок 16.**13.45.** Фильм на французском языке. **14.10.** Язык глухонемых. Урок 1.**14.15.** Немецкий язык. Урок 19.**15.** 45. Фильм на немецком языке. **15.15.** Итальянский язык. Урок 19.**15.** 30. Английский язык. Урок 19. **16.00.** «Альф». Сериал пр-ва США. **16.30.** Презентация. **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для подростков. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Альф». Сериал пр-ва США. **18.50.** Антенна. **19.10.** Сатирическая программа. **19.20.** Наши рядом с нами. **19.45.** Польша издали. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.10.** Телетеатр. Г. Пинтер. «Любовник». **22.50.** Журнал репортеров. **22.40.** Документальный фильм. **23.20.** Обзор музыкальных событий. **23.45.** Вечерние новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** «Граница в огне». Сериал пр-ва Польши.

ПОЛЬША-II

9.00. Панорама. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Таинственное золото города». Мультсериал. **10.10.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **10.35.** Хобби-журнал. **11.00.** Английский язык. Урок 45. **11.30.** Развлекательная программа. **12.00.** Повторение интересных программа. **17.25.** Приветствие. **17.30.** Панорама. **17.40.** Спорт. **17.55.** «Таинственное золото города». Мультсериал. **18.20.** Обзор кинохроник. **18.50.** Польская кинохроника. **19.00.** Местная программ. **19,30.** ««Поколения». Сериал пр-ва США. **20.00.** «Спасем планету». Документальный фильм. **21.00.** «Дети, заботы и мы». Комедийный сериал пр-ва США. **21.30.** Автожурнал. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.**Без обезболивания. **23.05.**«Дети дракона». Сериал пр-ва Австралии. **00.00.** Это несправедливо. **01.00.** Панорама.

19, ВТОРНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.15.** Песні савецкіх кампазітараў выконвае Муслім Магамаеў. **9.00.** Выяўленчае мастацтва. 6-ы клас. **9.30.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.30.** Хакей. Кубак МХЛ. «Дынама» (Мінск) — «Дынама» (Масква). 2-гі і 3-ці перыяды. **11.50.** «Маэстра». Кінанарыс. **12.00.** «Мёд асы». Мастацкі фільм. **13.20.** Фільм-канцэрт «Гульні паўночнага аленя». **13.40.** Тэлефільм «Ачаг». **14.15.** «Сола для гадзінніка з боем». Фільм-спектакль. **16.35.** Прыродазнаўства. 4-ы клас. **17.00.** Для дзяцей. «Ку-ка-рэ-ку». **17.30.** Мультфільм. **18.00.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.10.** «Над Нёманам». Праграма на польскай мове. (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны (Віцебск). **19.10.** Эканамічная хваля. Міністэрства рэсурсаў, хто сёння займаецца забеспячэннем? Прамая лінія. **20.10.** Лідская панарама. (Гр.). **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.30.** Тэлебіржа. **21.40.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **22.40.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; Чэмпіянат міжнароднай прафесійнай баскетбольнай лігі. Мужчыны. РТІ (Мінск) — «Дынама» (Масква). 2-гі тайм.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.10. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Посмотри, послушай... **8.40.** Марафон-15. **9.30.** Поет В. Леонтьев. **9.50.** Гол. **10.35.** «Мелочи жизни». Художественный телесериал. 16-я серия. **11.20.** «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». «Двадцатый век начинается». 1-я серия. **12.30.** «Автосалон» Леопольда». Мультфильм. **14.25.** Деловой вестник. **14.40.** Мир денег Адама Смита. **15.10.** Сказка. **15.15.** «Бук». Мультфильм. **15.25.** «Сигнал». 2-я серия (Венгрия). **15.50.** Приглашает к танцу. **16.00.** Всегда с вами. **16.40.** Как добиться успеха. **17.25.** Межгосударственный телеканал «Останкино» представляет: Находка России. **17.50.** Ливан сегодня. **18.05.** Премьера художественного фильма «Возвращение в Эдеме» (Австралия). **18.55.** Тема. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Созвездие Ника. Торжественная церемония вручения профессиональных кинематографических призов. **23.30.** Возможно все. **00.00.** Былое. **00.40.** «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». «Двадцатый век начинается». 2-я серия.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести: **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** Момент истины. **8.50.** Мульти-пульти. **9.00.** Досуг. **9.15.** Ясы. **9.45.** Божественная литургия. **10.30.** «Смотри на меня, как на равного». О I Всероссийском фестивале творчества инвалидов. **11.00.** «Иможен». Художественный телефильм. 3-я серия (Франция). **12.25.** Мульти-пульти. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.30.** «Открытый мир» представляет: «Дорогами Азии». **14.00.** Открытый чемпионат Австралии по теннису. **15.00.** Телебиржа. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Трансросэфир. **16.30.** Чудеса гор. **16.45.** Старт. **17.00.** Сказки для родителей. **17.30.** Аз есмь. **18.00.** Кипрас Мажейка. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера телефильма «Санта-Барбара». 121-я серия. **20.15.** Площадь искусств. **21.00.** На политическом олимпе. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.40.** На сессии ВС Российской Федерации. **23.10.** Арт-обстрел.

ПОЛЬША-I

9.00. Здравствуйте. **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **10.50.** Поговорим о детях. **11.00.** «Граница в огне». Сериал пр-ва Польши. **12.00.** Рынок труда. **12.15.** Приятное с полезным. **12.40.** В другом плане. **12.45.** Клуб одиноких сердец. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.30.** Мир химии. **14.15.** Кухня. **14.30.** «Автосфера». Документальный сериал. **14.45.** Рисуй с нами. **14.55.** Новости науки и техники. **15.05.** Книга чудес техники. **15.20.** Телекомпьютер. **15.50.** Что, как, зачем? **16.00.** «В поисках идеала». Фильм пр-ва США. **16.20.** Мы в космосе. **16.35.** Лаборатория. **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **17.45.** Английский язык для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Билл Гоусби шоу». Сериал пр-ва США. **18.50.** Фотожурнал. **19.15.** Чрезвычайный персонал. **19.45.** Армии мира. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **20.57.** 7 минут для министра труда. **21.10.** «Финальный матч». Фильм пр-ва Израиля. **23.00.** Игра Вотилейн. **23.30.** Журнал развлекательной музыки. **23.45.** Вечерние новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** Вечер с мировым авторитетом. **00.50.** Музыкальная программа.

ПОЛЬША-II

9.00. Панорама. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Приключения Гулливера». Мультсериал. **10.10.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **10.35.** Мир женщин. **11.00.** Итальянский язык. Урок 14. **11.15.** Английский язык в науке и технике. **11.30.** Французский язык. Урок 12. **12.00.** Отчизна. **12.15.** Повторение по пожеланиям. **12.35.** Телеразминка. **17.25.** Приветствие. **17.30.** Панорама. **17.40.** Тележурнал. **17.55.** «Приключения Гулливера». Мультсериал. **18.20.** Отчизна. **18.40.** Моя вера. **19.00.** Местная программа. **19.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.55.** Евровидение. **20.00.** Документальный фильм. **21.00.** Программа репортажей. **21.30.** Развлекательная программа. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.45.** Колесо фортуны. Телетурнир. **23.15.** «Ведьма». Фильм пр-ва Франции. **01.20.** Панорама.

20, СРЕДА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.15.** Фільм-канцэрт «Вы помніце, маэстра». **8.45.** Кінанарыс. **9.15.** «Драўляныя раметствы». **9.30.** Прыродазнаўства. 4-ы клас. **9.20.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.20.** Творчае аб'яднанне «Мэта». **11.05.** Мастацкі фільм «Каханне з Пасажа». **12.20.** Фільм-канцэрт «З усмешкай добрай». **13.00.** Чэмпіянат міжнароднай прафесійнай баскетбольнай лігі. Мужчыны. РТІ (Мінск) — «Дынама» (Масква). 2-гі тайм. **13.40.** Тэлефільм «Абразок». **14.00.** «Вечная мелодыя». **14.40.** Мастацкі фільм. «Цётка і Малы». **16.30.** «Спадчына». «Дарогі Ганны Фарміг». Мастацкі фільм. 1-я і 2-я серыі. **17.00.** Дзіцячая тэлефанмерыя. **17.15.** Мультфільмы. **18.00.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.10.** «Гарадніца». Літаратурна-мастацкая праграма. (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны (Гомель). **19.10.** Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... **20.00.** Рынак і эканоміка. (Гр.). **20.30.** «Рэха». **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.30.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **22.30.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; «Злачынства Антуана». Мастацкі фільм (Францыя).

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** «Крокодил Гена». Мультфильм. **8.40.** Порой обманчива бывает седина. **9.05.** В мире животных. **9.45.** Художественный фильм «У истока дней». **11.20.** «Служанка». Художественный фильм. **11.55.** Студия «Око» представляет. Фильм «Жили-были». Рассказывает Виктор Шкловский. Фильмы 1-й и 2-й. **14.25.** Телемикст. **15.10.** Блокнот. **15.35.** В гостях у снежной королевы. **16.15.** Премьера мультфильма «Летающий дом» (США). **16.45.** Технодром. **17.30.** Межгосударственный телеканал «Останкино» представляет: «Рождаемся случайно, умираем закономерно». **18.00.** Премьера художественного фильма «Возвращение в Эдем» (Австралия). **18.50.** Миниатюра. **19.00.** «Черта с два». ТВ расследования. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.55.** «У истока дней». **21.40.** Репортаж ни о чем. **22.00.** Авторская программа Ю. Панича «Дорога домой». Часть 4-я. **23.25.** Ночной биатлон. **00.10.** «Служанка».

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** На политическом олимпе. **8.50.** Мульти-пульти. **9.00.** Досуг. **9.15.** Параллели. **9.30.** Устами младенца. **10.05.** Арт-обстрел. **11.05.** Художественный телефильм «Санта-Барбара». 121-я серия. **11.55.** Пилигрим. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.30.** Вот казаки идут... **14.00.** Открытый чемпионат Австралии по теннису. **15.00.** Сигнал. **15.15.** Мульти-пульти. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.15.** Трансросэфир. **17.00.** Христианская программа. **17.30.** Российская энциклопедия. **18.00.** Парламентский вестник. **18.15.** Антракт. **18.25.** «Кисифур». Мультфильм. **19.20.** Экспоцентр представляет. **19.25.** «Ядовитый плющ». Кинокомедия. **21.00.** Церемония инаугурации президента США Б. Клинтона. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** Программа «ЭКС». **22.40.** На сессии ВС Российской Федерации. **23.10.** Концерт.

ПОЛЬША-I

9.00. Здравствуйте. **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **10.50.** Поговорим о детях. **11.00.** «Финальный матч». Фильм пр-ва Израиля. **12.45.** Журнал национальных меньшинств. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Орфография. **14.05.** Искусство западного мира. **14.45.** Тема на всю жизнь. **15.10.** Фотография. **15.30.** Каталог памятников. **15.40.** Сенсации XX века. **16.10.** Пан Адам. Картина 9.**16.30.** Встреча с Я. Валкем. **16.35.** Школы в Европе. **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «В записках сумасшедшего». Сериал пр-ва США. **19.15.** Здоровье. **19.35.** Мы и мир. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.10.** Спортивная студия. **23.00.** Польское скольжение. **23.30.** Лексикон польской развлекательной музыки. **23.45.** Новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** «Королева Бона». Сериал пр-ва США.

ПОЛЬША-II

9.00. Панорама. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Приключения Гуки Финна». Сериал пр-ва Японии. **10.10.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **10.35.** Мир женщин. **11.00.** Английский язык. Урок 13.**11.30.** Немецкий язык. Урок. 13. **12.00.**Повторение интересных программ. **12.30.** Развлекательная программа. **17.25.** Приветствие. **17.30.** Панорама. **17.40.** Спорт. **17.50.** Розыгрыш лото. **17.55.** «Приключения Гуки Финна». Мультсериал пр-ва Японии. **18.20.** Дом. **18.40.** Щетинская верфь. **19.00.** Местная программа. **19.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **20.00.** Репортаж. **20.15.** Развлекательная программа. **21.00.** «Гражданский фронт». Сериал пр-ва США. **21.50.** Тени жизни. **22.00.** Панорама. **22.30.** Экспресс репортеров. **23.00.** Оперная программа. **01.00.** Панорама. **01.10.** Продолжение оперной программы.

21, ЧЕТВЕРГ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.15.** Тэлефільмы «Тут быў Крылоў», «Не страляйце ў музыканта». **9.15.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.15.** Фільм-балет «Сільфіда». **10.45.** Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... **11.35.** Тэлефільм «Хачу быць чэмпіёнам». **11.45.** Мастацкі фільм «Злачынства Антуана» (Францыя). **13.10.** ТА «Рэха». **13.40.** Тэлефільмы «Казахстанскі фарфор», «Скарбніца Дагестана». **14.20.** Мастацкі фільм «Пастка для адзінокага мужчыны». **15.50.** Музычны фільм «Збан ля крыніцы». **16.25.** Беларуская літаратура. 9-ы клас. **16.55.** Творчасць юных. (Гр.). **18.00.** Наша здароўе. (Гр.). **18.30.** Навіны бі-бі-сі. **19.00.** Абласныя навіны. (Гродна). **19.10.** Зачытайце маё пісьмо... **19.15.** Прэм'ера тэлефільма «Антон Уладзіміравіч злуецца». **19.55.** «Спадчына». Каложа просіць дапамогі. (Гр.). **20.20.** Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь паведамляе... **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.30.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **22.30.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; «Біндзюжнік і кароль». Мастацкі фільм. 1-я і 2-я серыі.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Мультфильм. **8.30, 15.10.** «Про кота». Художественный фильм. **9.40, 16.20.** ... До 16 и старше. **10.20.** Концерт из произведений А. Вивальди. **11.20.** «Хижина дяди Тома». Художественный фильм (США). **13.10.** «Дайте мне петь». Художественный фильм. **14.25.** Телемикст. **17.35.** Правители России: лица и отражения. **18.05.** Премьера художественного фильма «Возвращение в Эдем». (Австралия). **18.50.** Портрет на фоне. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Лотто «Миллион». **21.10.** В. Крайнев и его друзья приглашают. В перерыве — Новости. **23.50.** Радио «Труба». **00.20.** «Дайте мне петь».

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** «Снег — судьба моя». (Норильск. Годы. Люди). Документальный фильм. 5-я серия. **8.50.** Досуг. **9.05.** Совершенно секретно. **10.00.** Телекроссворд. **10.35.** Золотая шпора. **11.05.** «Елки-палки». Художественный фильм. **12.30.** Мульти-пульти. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.30.** Ностальгические посиделки. **14.00.** Открытый чемпионат Австралии по теннису. **15.00.** Становление бизнеса. **15.30.** Там-там-новости. **15.45.** Мульти-пульти. **16.15.** Трансросэфир. **17.00.** М-трест. **17.15.** Оппозиция. **18.00.** Парламентский вестник. **18.15.** Спортивная программа. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера телефильма. «Санта-Барбара». 122-я серия. **20.15.** Хроно. **20.50.** Специальный коммерческий вестник. **21.00.** Отечество мое. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.40.** На сессии ВС Российской Федерации. **23.10.** «Конферансейшн». Музыкально-развлекательная программа. **00.10.** Волейбол. Кубок Европейских чемпионов.

ПОЛЬША-I

9.00. Здравствуйте. **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **10.50.** Поговорим о детях. **11.00.** «Коджак». Сериал пр-ва США. **11.50.** С верой в новое. **12.30.** Военно-документальная программа. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.50.** «Подводная одиссея». Документальный сериал. **14.40.** Мы живем в Польше. **15.05.** Не только динозавры. **15.20.** Тридцать на пятьдесят. **15.45.** Животные мира. **16.35.** Как быть молодым и красивым. **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** «День за днем». Сериал пр-ва США. **19.10.** Католический журнал. **19.45.** Сатирическая программа. **20.00.** Музыкальный ящик. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.10.** «Коджак». Сериал пр-ва США. **22.05.** Только в первой программе. **23.20.** Из театра. **23.45.** Новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** Репортер. **01.05.** Итальянский язык. Урок 14.

ПОЛЬША-II

9.00. Панорама. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Новые приключения Хе-мена». Мультсериал. **10.00.** Трансляция заседания сейма. **17.25.** Приветствие. **17.30.** Панорама. **17.40.** Английский язык в науке и технике. **17.55.** «Новые приключения Хе-мена». Мультсериал. **18.20.** Мультихобби. **18.50.** Публицистическая программа. **19.00.** Местная программа. **19.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.55.** Евровидение. **20.00.** Телетеатр. П. Гамильтон. «Гаснущее пламя». **21.10.** Звезды светят вечером. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.45.** Колесо фортуны. Телетурнир. **23.15.** «Хорошая память». Фильм пр-ва Новой Зеландии. **00.45.** Ночь и стресс. **01.00.** Панорама. **01.10.** Ночь и стресс.

22, ПЯТНИЦА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.15.** Фільм-канцэрт «Пра цябе і пра мяне». **9.00.** Беларуская літаратура. 9-ы клас. **9.30.** «Мачаха». Мастацкі фільм. **10.30.** Палітычны калейдаскоп. **11.15.** Тэлефільм. «Кліч стагоддзяў». **11.40.** Кінанастальгія. Мастацкі фільм «Вясёлыя рабяты». **13.05.** Музычны фільм «Новая грань». **13.30.** Навіны. **13.40.** Тэлефільмы. «Нязгаснае ззянне фарбаў», «Няталы іней Волагды». **14.20.** «Біндзюжнік і кароль». Мастацкі фільм. 1-я і 2-я серыі. **16.30.** Фільм-канцэрт «Праметэй». **17.00.** Для дзяцей. «Дзве Бабы-Ягі». Спектакль.**17.50.** Мультфільм. **18.00.** Дзённік Прынёмання». (Гр.). **18.10.** «Толькі па пятніцах». Інфармацыйна-публіцыстычная праграма. (Гр.). **19.00.** Абласныя навіны. (Магілёў). **19.10.** «Гаспадар». Эканамічны аналіз і прагноз на будучае. **19.50.** Абрыс. **20.20.** Гаворым па-беларуску. **20.40.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.30.** Тэлебіржа. **21.40.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; «Вясёлыя рабяты»; «Песню бярыце з сабою». Парад прэм'ер. Частка 1-я.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** В гостях у Снежной королевы. **9.00.** Клуб путешественников. **9.55.** Родники. **10.25, 18.15.** Америка с М. Таратутой. **11.20.** «Тартюф». Фильм-спектакль. **13.40.** «Скажи, Юпитер...». Мультфильм. **14.25.** Бридж. **14.50.** Бизнес-класс. **15.05.** Блокнот. **15.10.** Мультколлаж «Мальчик и лягушонок». **15.20.** Что означают ваши имена? **16.50.** Дело. **17.20.** Межгосударственный телерадиоканал «Останкино» представляет... **17.45.** Человек и закон. **18.45.** Поле чудес. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** В клубе детективов. Премьера художественного фильма «Весть из прошлого». **23.25.** **«ВИД» представляет:** Политбюро, Музобоз, Человек недели, Автошоу, Площадка обоза. В перерыве — Новости.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Время деловых людей. **7.55.** Отечество мое. **8.50.** Мульти-пульти. **9.00.** Кипрас Мажейка. **9.45.** Белая ворона. **10.30.** «Бурда моден» предлагает... **11.00.** Художественный фильм «Санта-Барбара». 122-я серия. **11.50.** Играет Эмиль Ровнер. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Ижица. **14.00.** Открытый чемпионат Австралии по теннису. **14.55.** Телебиржа. **15.25.** Там-там новости. **15.40.** Студия «Рост». **16.10.** Трансросэфир. **16.40.** Беседы в «Метрополе». **17.00.** «Звездный странник». Художественный фильм. 2-я серия. **17.50.** Опера — судьба моя. **18.45.** Праздник каждый день. **19.20.** Экспоцентр представляет. **19.25.** Премьера телеэкрана. «Закат». Художественный фильм. **20.50.** «Кот и клоун». Мультфильм для взрослых. **21.00.** «К-2» представляет... **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.40.** На сессии ВС Российской Федерации. **23.10.** Вечерний салон. **00.40.** «По ту сторону кинескопа». Художественно-развлекательная передача.

ПОЛЬША-I

9.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Мама и я. **10.20.** Телеконцерт пожеланий.**11.00.** «Творец». Комедия пр-ва США.**12.35.**Четверть часа на экране.**13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа.**13.45.** Только у нас. **13.55.**Тема дня. **14.00.** Триумф западной цивилизации. **14.55.** Закон и люди. **15.10.** Телепластикон. **15.30.** Немного другой документ. **16.00.** Крепость духа. **16.15.** Школа жен. **16.35.** Если не Оксфорд, то что? **16.55.** Какая школа? **17.00.** Программа на вечер. **17.05.** Для детей. **17.45.** Английский язык для детей. **17.55.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** Документальный фильм. **19.00.** Каждый имеет право. **19.20.** Свидание «в темную». **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.10.** «Творец». Комедия пр-ва США. **23.00.** Публицистическая программа. **23.45.** Вечерние новости. **00.00.** Музыкальная программа. **00.10.** «История Голливуда». Документальный сериал. **01.00.** Музыкальная программа. **02.00.** Программа французского телевидения.

ПОЛЬША-II

9.00. Панорама. **9.10.** Местная программа. **9.40.** «Черепашки ниндзя». Мультсериал. **10.00.** Трансляция заседания сейма. **16.55.** Приветствие. **17.00.** Программа для молодежи. **17.30.** Панорама. **17.40.** Спорт. **17.55.** «Черапашки ниндзя». Мультсериал. **18.25.** «Кэт и Алли». Сериал пр-ва США. **18.50.** Стиль в моде. **19.00.** Местная программа. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.45.** Колесо фортуны. **23.20.** «Красный лис». Часть 2. **00.35.** Музыкально-поэтическая программа. **00.45.** Молитвы А. Ковальского. **01.00.** Панорама. **01.10.** Концерт из Бельгии.

23, СУББОТА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.15.** «Залаты ланцуг». Мастацкі фільм з субцітрамі. **9.40.** «Мілы гай». Музычны фільм. **9.50.** Далучэнне. **10.00.** «Гарадніца». Літаратурна-мастацкая праграма. (Гр.). **11.00.** Тыдзень планеты. **11.15.** Мультфільм «Лялечкі-малышкі». 12-я серыя. **11.40.** Падарожжа па Амерыцы. **12.05.** ТА «Рэха». **12.25.** Фільм-канцэрт «У матчыных напеваў успамін». **12.55.** Роднае слова. **13.35.** Метраном. **14.35.** Мультфільмы. **15.25.**Бар'еры. Праблемы інваліднага спорту. Прамая лінія. **16.10.** Хрысціянская праграма. **16.40.** Восьмы колер вясёлкі. **17.40.** ПІК. **18.10.** Паміж намі, жанчынамі... **18.55.** З музыкай на вы. **19.40.** Творчае аб'яднанне «Мэта». **20.40.**Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.30.** Тэлебіржа. **21.45.** «Сінема» прадстаўляе: мастацкі фільм «Шлюбнае жыццё». (Францыя). 1-я серыя. **23.15.** НІКа. **23.20.** Рок-Айленд. **00.20.** «Песню бярыце з сабою». Парад прэм'ер. Частка 2-я.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.15, 14.00, 20.00, 23.00. Новости. **6.35.** Утренняя гимнастика. **6.45.** Субботнее утро делового человека. **7.30.** В мире моторов. **7.55.**«Марафон-15» — малышам. **8.20.** Помоги себе сам. **8.50.** Автограф по субботам. **9.20.** Институт человека. **9.50.** Авиакосмический салон. **10.05.** Премьера телефильма «Лексевна». **10.30.** Музыкальный киоск. **11.00.** Премьера документального фильма из цикла «Будь проклята война». Фильм 2-й «Смерть за смерть». Фильм 3-й «Ленинград в кольце блокады». **12.00.** Служенье муз не терпит суеты. **12.30.** Фильмы режиссера Валерия Рубинчика. «Культпоход в театр». **14.25.**Премьера мультфильма «Дракулито-Вампиреныш». (Франция). **14.50.** Непутевые заметки, или Испанские мотивы. Передача 1-я. **15.15.** Мультфильм. **15.55.** Спортивная программа «Ультра-си». **16.55.** Красный квадрат. **17.35.** «... Младая будет жизнь играть». В. Молчанов о Большом театре. **18.50.** «Коламбия пикчерс» представляет премьеру художественного фильма из сериала «Улица Правосудия». **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **21.40.** «Коламбия пикчерс» представляет премьеру художественного фильма «Создатель звезд». 3-я серия (США). **21.35.** «Под знаком Зодиака». Водолей. **23.20.** Последний киносеанс. «Полковник Редль» (Венгрия — Германия).

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Свой взгляд на мир. **7.55.** Родники. **8.25.** Досуг. **8.40.** Студия «Рост». **9.10.** Козырная дама. **9.40.** Виниловые джунгли. **10.10.** Видеопоэзия. **10.25.** 45 минут.**11.10.** Открытый чемпионат Австралии по теннису. **11.40.** Шесть соток. **12.05.** Ученый на все времена. **12.25.** Премьера мультфильма «Дораэмон». (Япония). 19-я серия. **13.20.** Пилигрим. **14.05.** Зигзаг удачи. **15.05.** «К-2» представляет... **15.35.** Российская энциклопедия. **16.20.** Футбол без границ. **17.15.** Театральный разъезд. **18.15.** Устами младенца. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера художественного телефильма «Иможен». 4-я серия (Франция). **20.50.** «Влюбчивая ворона». Мультфильм для взрослых. **21.00.** Контрасты. **21.40.** Репортер. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **23.00.** Программа «А». **23.30.** Ад либитум. **00.00.** Последний сеанс. «Пропавший среди живых».

ПОЛЬША-I

8.25. Программа дня. **8.30.** Информационно-хозяйственный журнал. **9.35.** Все об огороде. **10.00.** Новости. **10.10.** «Зерно». Программа католической редакции для детей. **10.35.** Программа для детей и молодежи. **11.50.** Английский язык для детей. **12.00.** Концерт. **12.30.** Программа о семье. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Звериная одисея. **14.00.** Мультфильмы У. Диснея.**15.35.** Послеобеденный университет телевидения.**17.25.** Репортаж. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Детектив в сутане». Сериал пр-ва США. **19.15.** Телетурнир. **19.30** Пегас. **20.00.** Детский журнал. **20.10.** Вечеринка. **20.20.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Польские зоопарки. **21.30.** «Прощание с королем». Фильм пр-ва США. **23.55.** Новости. **23.45.** Развлекательная программа. **00.30.** Спортивная суббота. **00.55.** Ночное кино. « В поисках правды». Сериал пр-ва Италии. **02.20.** Ревю.

ПОЛЬША-II

8.30. Военно-документальная программа. **9.00.** Панорама. **9.05.** Программа для детей. **10.05.** Приветствие. **10.30.** «Такие одинокие». Программа для глухонемых. **10.50.** Тележурнал. **11.00.** Документальный фильм. **11.30.** Артист и его мир. **12.00.** Вторая программа. **12.40.** Развлекательная программа. **13.10.** Телетурнир. **13.30.** Вторая программа. **13.40.** Развлекательная программа. **14.10.** Спортивная программа. **15.00.** Что слышно? **15.25.** Развлекательная программа. **15.55.** Животные мира. **16.45.** Польские монастыри. **17.25.** Розыгрыш лото. **17.30.** Панорама. **17.40.** Приветствие. **17.45.** «Полный дом». Сериал пр-ва США. **18.10.** Телетурнир. **19.00.** Местная программа. **19.30.** Программа для детей. **19.35.** Академия польского кино. «Молчание». **21.25.** Большой спорт. **22.00.** Панорама. **22.30.** Слово на воскресенье. **22.35.** Музыкальный журнал. **23.15.** Развлекательная программа. **23.45.** «Горькая любовь». Сериал пр-ва Польши. **00.35.** Портрет фотографа. **01.00.** Панорама. **01.10.** Дискотека во второй программе.

24, ВОСКРЕСЕНЬЕ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.15.** Слова да чалавека. **8.45.** Урокі здароўя. **9.15.** Справы вайсковыя. **10.00.** «Ваенная музыка». Фільм-канцэрт. **10.25.** Мастацкі фільм «Дзеці Ванюшына». **12.00.** Вас выклікае спартландыя. **13.25.** Аб'ектыў-тэатр. **14.25.** Па старонках беларускай музыкі. **15.05.** Мультфільмы. **15.45.** Запрашаем на вячоркі. **17.00.** Чэмпіянат міжнароднай прафесійнай баскетбольнай лігі. Мужчыны. РТІ (Мінск) — «Жальгірыс» (Каунас). **18.30.** Мультфільм «Лялечкі-малышкі». 13-я серыя. **18.55.** Пісталет яму далі газавы... **19.20.** Хакей. Кубак МХЛ. «Дынама» (Мінск) — «Тарпеда» (Яраслаўль). 2-гі і 3-ці перыяды. У перапынку — Панарама. **20.45.** Калыханка. **21.00.** Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок». **22.35.** «Сінема» прадстаўляе: мастацкі фільм «Шлюбнае жыццё». (Францыя). 2-я серыя. **00.05.** Студыя «Тэлесябрына».

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.20, 14.00, 17.45, 23.00. Новости. **6.35.** Утренняя гимнастика. **6.45.** Тираж «Спортлото». **7.00.** Час силы духа. **8.00.** Центр. **8.30.** «С утра пораньше». Премьера мультфильма «Денвер — последний из динозавров» (Франция). **9.00.** Пока все дома. **9.30.** Рождественские гуляния. **10.20.** «Под знаком Пи». **11.20.** Умники, умницы. **12.00.** «Приключения черного Красавчика». Художественный фильм. **12.30.** Премьера многосерийного мультфильма «Пиф и Геркулес». **12.40.** Премьера документального фильма «Подводная одиссея команды Кусто». **13.30.** Премьера телефильма «Эрмитаж». Фильм 4-й. **14.20.** Диалог в прямом эфире. **15.00.** Клуб путешественников. **15.50.** Живое дерево ремесел. **15.55.** Панорама. **16.35.** Телелоция. **16.50.** Премьера мультфильмов: «Каспер и его друзья» (Англия), «Настоящие охотники за привидениями» (США). **18.00.** Поет Михаил Котляров. **18.40.** Киноафиша. **19.00.** Художественный фильм «Небеса обетованные». **21.00.** Итоги. **21.45.** Спортивный уик-энд. **22.00.** Матадор. **23.25.** «Утренняя звезда» в ночном эфире. **00.05.** Видеодром.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Баскетбольное обозрение НБА. **7.55.** Воскресное обозрение.**8.10.** Из России в Россию. **8.40.** Студия «Рост». **9.10.** «Приключение в королевстве». Кукольный мультфильм. 22-я серия. **9.40.** Если вам за... **10.10.** Атыбаты. **10.40.** Телекроссворд. **11.10.** Музей кино. «Стачка». **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.20.** Не вырубить... **13.35.** Лучшие игры НБА. **14.35.**Мастера. **15.25.** Познер и Донахью. **15.55.** В мире животных. **16.55.** Сказочный мир Уолта Диснея. **17.45, 19.25.** Евгений Петросян приглашает... **18.45.** Праздник каждый день. **19.20.** Экспоцентр представляет. **20.45.** Киномагазин. **21.00.** «Снег — судьба моя». (Норильск. Годы. Люди). Премьера документального фильма. 6-я серия. **22.20.** Звезды говорят. **22.25.** Спортивная карусель. **22.30.** Открытый чемпионат Австралии по теннису. **23.25.** Центр Стаса Намина (Эс-Эн-Си) представляет...

ПОЛЬША-I

7.55. Программа дня. **8.00.** Документальный сериал. **8.45.** Сельское хозяйство в мире. **9.00.** Сельскохозяйственная программа. **9.45.** Польские зоопарки. **10.00.** Фильм для детей. **10.50.** «Дети с улицы Деграсси». Сериал пр-ва Канады. **11.15.** Английский язык для детей. **11.25.** Документальный сериал. **12.15.** «Море». Тележурнал. **12.35.** «Неделя». Сельскохозяйственный журнал. **13.20.** Телеконцерт пожеланий. **13.50.** Театр для детей. **15.00.** С камерой среди зверей. **15.15.** «Бонанжа». Сериал пр-ва США. **16.35.** 100 вопросов. **17.15.** Развлекательная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** «Династия». Серия 173. **19.20.** 7 дней — мир. **19.50.** Развлекательная программа. **20.00.** Вечеринка. Мультфильмы У. Диснея. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.10.** «Хроника молодого Джо». Сериал пр-ва США. **22.05.** Сатирическая программа. **22.50.** Спортивное воскресенье. **23.35.** В квартете с Россини. **00.05.** В старом кино. «Портрет из отеля «Атлантик».

ПОЛЬША-II

8.30. Обзор событий недели (Для глухих). **9.00.** Мультфильм. **9.25.** Фильм для глухих. **10.20.** Слово на воскресенье. (Для глухих). **10.25.** Приветствие. **10.30.** Местная программа. **11.30.** Трижды искусство. **12.00.** Утро симфонической музыки. **13.00.** «Семейный бумеранг». Сериал пр-ва Австралии. **13.45.** Краковские легенды. **14.00.** Путешествие во времени и пространстве. **14.30.** Повторение из прошлого. **14.50.** Тележурнал. **15.10.** Животные вокруг нас. **16.00.** События недели. **16.30.** Час с Ханной Барбарой. **17.25.** Программа дня. **17.30.** Панорама. **17.40.** «Чудесные годы». Сериал пр-ва США. **18.10.** Непокорная литература. **18.35.** Репортаж со спектакля. **18.55.** Тропинки души. **19.20.** Программа для детей. **19.35.** «С дождя под водосток». Комедия пр-ва Канады. **21.10.** Час откровения. **22.00.** Панорама. **22.35.** Колесо фортуны. Телетурнир. **23.10.** Тереса и другие. **00.05.** Вдохновляющий плод. **00.45.**Спортивная студия. **01.00.** Панорама. **01.10.** Спортивная студия.

Jeśli szukasz przyjaciół prenumeruj swoje pismo!

ASTROLOGIA

Pierwsza dekada Wodnika 21-30 stycznia

Urodzeni w tej dekadzie odznaczają się wysokim poziomem intelektualnym i błyskotliwością. Na co dzień są to ludzie mili, dobrotliwi, tolerancyjni; nie interesują się plotkami, nie uczestniczą w żadnych rozgrywkach personalnych ani nie zabiegają o korzyści dla siebie. Tam gdzie mogą bronią słabszych, pokrzywdzonych, zwalczają wyzysk i niesprawiedliwość społeczną. Czynią to wyłącznie pokojowymi metodami, gdyż do walki fizycznej są zbyt bojaźliwi; sami ulegają przemocy.

W pracy zawodowej, szczególnie zespołowej, są bardzo pożądani, gdyż ich pomysły organizatorskie i racjonalizatorskie przynoszą duże efekty. Sami nie zabiegają o wyróżnienia, ani o korzyści materialne.

Wodniki z tego okresu są bardzo uczuciowe, przeżywają duże namiętności. Szybko się zakochują, lecz starają się nie okazywać tego po sobie. W manifestowaniu czułości są bardzo oszczędne, jak również pod względem wyznań i potwierdzeń miłosnych. Najważniejsze są dla nich przyjaźń i zrozumienie.

Śmiech to zdrowie

Dyrektor paryskiego przedsiębiorstwa wzywa do siebie pracownika i surowo go pyta:

- Czy to prawda, panie Dupont, że codziennie przed rozpoczęciem pracy wchodzi pan do kościoła?

- Tak jest, panie dyrektorze.

- Czy prawdą jest również, że modli się pan, bym podniósł panu pensję?

- To prawda panie dyrektorze.

- Więc proszę przyjąć do wiadomości, że nie zniosę, aby moi pracownicy porozumiewali się z wyższą instancją z pominięciem drogi służbowej.

- Proszę wybaczyć, panie dyrektorze - mówi skonfundowany pracownik, ale czy wiadomość o tym fakcie otrzymał pan z nieba?

- Nie, od pańskich kolegów biurowych.

- Od razu wyczułem, że ktoś zazdrosny psuje mi szyki w niebie i w dyrekcji.

- Znasz Kalifornię?
- Znam.
- A w Meksyku byłeś?
- Byłem.
- A na Florydzie?
- Też.
- To powiedz: gdzie najprzyjemniej się wypoczywa?
- Nie wiem, wszędzie jeździłem z żoną.

- Jeżeli krowa daje 10 litrów mleka dziennie, to ile otrzymamy od niej w ciągu tygodnia? - pyta nauczycielka.

- 50 litrów - odpowiada Krzyś.

- Zastanów się, chłopcze, przecież tydzień ma 7 dni.

- To w wolne soboty i niedziele krowy też dają mleko?

- Słyszałam, że popadłaś w konflikt z rodziną swego męża.

- Wszystko z powodu teściowej, którą charakteryzuje zanik uczuć rodzinnych.

- A co takiego zrobiła?

- Nie chce wychowywać mojej dzieci.

PO POWROCIE

- Skąd wracasz taki wesoły?
- Z dworca, odprowadzałem teściową...
- A dlaczego masz takie brudne ręce?
- Bo z radości poklepałem lokomotywę!

AKCJA MO

- Jak mogliście do tego dopuścić, żeby ten przestępca się wam wymknął!?! Przecież wyraźnie mówiłem, żebyście obstawili wszystkie wyjścia!!!
- Ale on widocznie wymknął się wejściem!

OSTRZEŻENIE

- Jak będziesz tak rozrabiał, to za karę zamknę cię w kurniku!
- Niech mama zamknie, ale jajka i tak nie zniosę!

ROZCZAROWANIE

- Co niesiesz w tej butelce?
- Wodę...
- Szkoda, myślałem, że coś do picia...

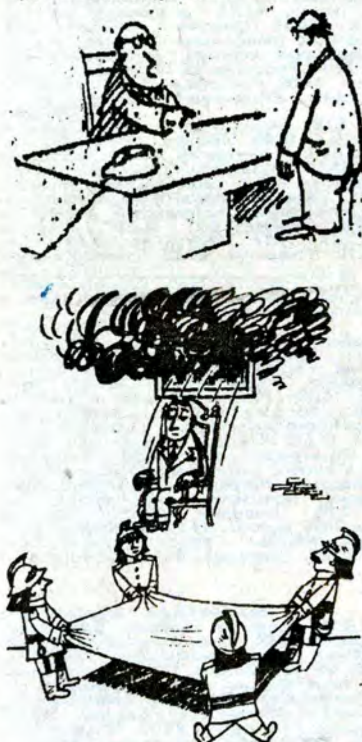
ŚNIADANIE

- Dlaczego powódka domaga się rozwodu, choć sama przyznaje, że mąż przynosił jej śniadania do łóżka?
- Bo robił to o trzeciej nad ranem!

KOGUT

- Dlaczego kogut pieje przez całe życie?
- Bo ma wiele żon i ani jednej teściowej!

SATYRA

W naszej kuchni

SCHAB DUSZONY Z SUSZONYMI MORELAMI

- ☐ **Na 6 osób: kilo wypreparowanego schabu, 150 g wędzonki, bułka jasnego pieczywa, 200 g suszonych moreli, 5 suszonych fig, 2 łyżki oleju, 4 listki laurowe, sól, pieprz.**
- ☐ **Przygotowanie: 15 min.**
- ☐ **Przyrządzanie: ok. 100 min, w szybkowarze. W konwencjonalnym garnku trwa to przynajmniej pół godziny dłużej. Koniecznie podłożyć płytkę.**
- ☐ **Łatwe.**

Mięso pokroić w kostkę o krawędzi 3 cm, a wędzonkę w paski. Na dno szybkowaru wlać olej i wrzucić wędzonkę, i smażyć, mieszając 2-3 min. Kiedy się zarumieni, dodać pokrojone mięso i smażyć ok. 5 minut nieprzerwanie mieszając. Dopiero wtedy wlać butelkę piwa, dodać liście laurowe, sól i pieprz, zakręcić pokrywkę i postawić na średnim ogniu na co najmniej 3 kwadranse.

Po upływie tego czasu szybkowar przestudzić odkręcić pokrywkę, dodać morele i znów gotować na niezbyt ostrym ogniu pół godziny. Raz jeszcze ostudzić garnek, dodać figi, ewentualnie także trochę piwa, ostrożnie wymieszać i gotować jeszcze dobry kwadrans. Po upływie tego czasu kawałki mięsa powinny się pokryć gęstym, lekko skarmelizowanym sosem. Dla elegancji, już na półmisku, posypać można mięso obranymi i pokrojonymi migdałami. Podawać z ryżem na sypko. Danie to można przygotować wcześniej, a tuż przed podaniem jedynie podgrzać, ale nigdy na ostrym ogniu.

TAKIE ŻYCIE

ŚMIECHU WARTE

"Głos znad Niemna"

Pismo Związku Polaków na Białorusi. Nr rej. 8.

Adres redakcji: 230005 Grodno, ul. Dzierżyńskiego 90 A, tel. 44-94-57.

Redakcja: Laura Michajlik (**p.o. redaktora naczelnego**), Irena Artisz (**redaktor**), Włodzimierz Małaszkiewicz (**redaktor**), Lucyna Olizar (**maszynistka**), Jarosław Waniukiewicz - (**fotoreporter**), Józef Dziurbejko (**redaktor**), Jerzy Skrodzki (**redaktor**), Marian Suchożebrski (**sekretarz redakcji**), Honorata Moroz (**obsługa komputera**).

Kolegium redakcyjne: Czesław Bieńkowski, Ryszard Dalkiewicz, Michał Dobrynin, Barbara Fustoczenko, Tadeusz Gawin, Tadeusz Malewicz, Włodzimierz Małaszkiewicz, Laura Michajlik, Joanna Niemczynowska, Eugeniusz Skrobocki, Irena Waluś i Jerzy Waszkiewicz.

Druk: Zakłady Graficzne w Grodnie.

Cena: 2 rb 50 kop. (w kioskach Sojuzpieczati - 3 rb.)

Nakład: 12 tys. egzemplarzy. Zam. nr ...207

Autorzy publikacji ponoszą odpowiedzialność za dobór i wiarygodność podawanych faktów.

Ich poglądy nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Redakcja zastrzega sobie prawo do skrótów nadesłanych materiałów bez uprzedniego, listownego kontaktowania się z autorami.